NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

פרייז 15 גראשען

[ה]יינט 10 זייטען

[נ]ייער פאלקסבלאט

№ 33 | Łódź, Poniedziałek, 8 lutego 1937 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt.1.06 | לאדז, מאנטאג פ׳ פרומה כ״ז שבט תרצ״ז | 15-טער [י]אהרגאנג

[ר]עגירונגס=מיליטער אין קארדאווא

פערביסענער אנגריף פון די אויפשטענדיגע אויף מאלאגא

[נ]ייער ערפאלגלאזער אנגריף אויף מאדריד

16 טויזענד איטאליענער אנגעקומען קיין שפאניען

וואלענסיא, 7 (ספ. טעל.)
[...]ון אנדוכאר מעלדעט מען: דאס רעגירונגס-[מי]ליטער האט אויפ׳ן פראנט פאזאפלאנקא פערנו[מ]ען די סטראטעגישע פאזיציעס ביים טייך גוואדאל-[ק]יוויר, וועלכע געפינט זיך 15 קילאמעטער פון [קא]רדאווא. די שטעט מאנטאארא, ווילא דעל ריקא, [א]לדונא און לאפערא ווערען פעלאגערט דורכ׳ן רעג[ירו]נגס-מיליטער.

מאדריד, 7 (ספ. טעל.)
[...]מען מעלדעט פון אנדוכאר: דאס רעגירונגס-[מי]ליטער האט פערנומען די שטעטלעך אוליערא, [ק]אטראווא און סאן-ראגא דע קאלאטראווא אויף [...] פון פראצונא. ס׳זענען צו פערציכענען נייע [...]לגען נעבען קארדאווא.

וואלענסיא, 7 (ספ. טעל.)
[...]ענען די קאמפען אויפ׳ן פראנט נעבען קארדאַ[...]. [...]מעלדעט מען פון אנדוכאר: די אויפשטענדיגע [...] א פערביטערטען ווידערשטאנד. **דאס רע[גירו]נגס-מיליטער פערנעמט א הויז נאך [...]: הינטער ווילא-דעל-ריא געפינט דאס רעגירונגס - מיליטער 50 מע[טער] ווייט, אין מאנאטארא קומט פאר [א] קאמף וועגען א בריק.**
[...]נעבען פאזאבלאנקא רוקט זיך דאס רעגירונגס-[מיל]יטער פאראויס, נישט אכטענדיג אויף קיין [ווידע]רשטאנד.

[ב]ארצעלאנא, 7 (ספ. טעל.)
[ד]ער אפיציעלער קאמוניקאט פון 6 פעברואר, 11 [או]הר ביינאכט מיט: די אויפשטענדיגע האבען היינט [אנ]געגריפען אין דריי פערשידענע פונקטען פון [...]ט, בעזונדערס שטארק אויפ׳ן פראנט משעמ-[פא]עלא. דאס רעפובליקאנישע מיליטער האט גע-[...]לט אנ׳עקשנות׳דיגען ווידערשטאנד, דער קאמף [...] געווען א פערביסענער. ס׳איז געקומען צו צו-[זאמע]נשטויסען אויף באגנעטען. די אויפשטענדיגע [...] געווען געצוואונגען צו פערלאזען זייערע פא-[זיצי]עס. דאס רעפובליקאנישע מיליטער האט הער-[...] געקעמפט, פיל זעלנער פון די אויפשטענדיגע [זיי]נען אריבער אויף דער זייט פון רעגירונגס-מי[לי]טער.

מאלאגא אין פלאמען

לאנדאן, 7 (ספ. טעל.)
„[...]ריטער״ מעלדעט פון גיבראלטאר: עטליכע [...]טאלען אין מאלאגא זאלען שטעהן אין פלאַ[מען].

גיבראלטאר, 7 (ספ. טעל.)
די אויפשטענדיגע באמבארדירען ווייטער מא-לאגא.

פאריז, 7 (ספ. טעל.)
דער קארעספאנדענט פון דער „האוואס״-אגענטור מעלדעט פון אלעמעריא: די קרייצער-שיפען פון די אויפשטענדיגע „קאנאריאס״ און „אלמיראנטע קערוועריא״ באמבארדירען ווייטער דעם וועג נאָ-הענט פון מאלאגא. דארט קומט פאר א פערביסע-נער קאמף.

דער אנגריף אויף מאדריד

מאדריד, 7 (ספ. טעל.)
דער ראט צו פערטיידיגען די הויפט-שטאט פער-עפענטליכט דעם 7 ר.ח. 12 ביינאכט פאלגענדען קאמוני-קאט: די נעכטיגע אפענסיווע פון די אויפשטענדי-גע איז געווען זעהר פערביסען. דער ווידערשטאנד איז אבער געווען נאך א שטארקערער. די פערלוס-טען פון די אטאקירענדע זענען זעהר גרויסע

מאדריד, 7 (ספ. טעל.)
גען. מיאכא, דער פארזיצער פון קאמיטעט צו פערטיידיגען די הויפט-שטאט האט היינט אינדער-פריה ערקלערט די זשורנאליסטען, אז די אויפשטענ-דיגע האבען געמטען אין אווענד געמאכט א נייעם אנגריף אויף מאדריד, וועלכע איז אפגעשטויסען געווארען אויף אלע פראנטען.

מאדריד, 7 (ספ. טעל.)
17 גרויסע לאסט-אויטאס, וועלכע האבען גע-פיהרט 40 טאן לעבענס-מיטעל, וואס איז געשיקט געווארען דורכ׳ן „קאמיטעט פון אינטערנאציאנא-לער סאלידאריטעט״ זענען היינט אנגעקומען קיין מאדריד.

איטאליענער קומען בסדר

גיבראלטאר, 7 (ספ. טעל.)
אן ענגלישער בירגער, וועלכער איז אהערגעקו-מען האט ערקלערט, אז ער האט געזעהן ווי אין קאַ-דיקס האבען אויסגעשטיגען 10 טויזענד איטאליע-נער, דערביי האט ער בעטאנט, אז פערגאנגענעם דאנערשטאג זענען קיין קאדיקס געקומען מיט 2 שיפען 6000 איטאליענער.

בלום—הייסט זיכערען דעם שלום

גרויסע מאניפעסטאציע אין פאריז

פאריז, 7 (ספ. טעל.)
די קאמוניסטישע און סאציאליסטישע פארטייען האבען היינט אויפ׳ן רעפובליק-פלאץ נעבען באס-טיליען-דענקמאל איינגעארדענט א גרויסע דעמאַ-סטראציע צו בעעהרען דעם יאהרטאג פון 9 פעב-רואר 1934, ווען ס׳איז פארגעקומען די גרויסע פאלקס-דעמאנסטראציע אין פאריז. דער פרעמיער בלום אין דער געזעלשאפט פון אינערן-מיניסטער דארמאי האבען אוועקגעלעגט א בוקעט בלומען נעבען דענקמאל. דעם פרעמיער איז געמאכט גע-ווארען א שטורמישע אוואציע. מיהאט געשריגען: „בלום — איז שלום״. קיין שום צוזאמענשטויסען בעת דער מאניפעסטאציע זענען נישט פארגעקומען.

איטאליען, טערקיי, גריכענלאנד און יוגאסלאוויען

שליסען אנ׳אפמאך פון פריינדשאפט און געגענזייטיגער הילף

פאריז, 7 (ספ. טעל.)
די פאליטישע קרייזען און די סאוויעטישע פרע-סע ווייזען ארויס א לעבהאפטע פעראינטערעסירונג מיט דער דיפלאמאטישער אקציע פון איטאליען אויף דעם באלקאנישען האלב-אינזעל.
דער רוימער קארעספאנדענט פון „פארי מידי״ ברענגט א קלאנג, אז דער איטאליענישער אויסערן-מיניסטער גראף טשיאנא זאל אין דער נאָהענטסטער צייט מאכען א דיפלאמאטישע רייזע אין די באל-קאנישע הויפטשטעט. אין דער נאָהענטסטער צייט זאל אויך געשאפען ווערען א פריינדשאפטס-אפמאך פון געגענזייטיגער הילף צווישען איטאליען, טער-קיי, גריכענלאנד און יוגאסלאוויען.
פראנקרייך האט הערביער מורא, אז זי וועט פערלירען איהרע איינפלוסען אויף דעם באלקאן גע-ביט.
ווייטער רעדט מען, אז אינגיכען וועט אונטער-געשריבען ווערען אנ׳אפמאך צווישען יוגאסלאוויען און אלבאניען.

דער פרוב=באלאן פון דער דייטשער דיפלאמאטיע

אפיציעלע פאדערונג וועגען די קאלאניעס

פאריז, 7 (ספ. טעל.)
די מעלדונג פון דייטשען אינפארמאציע-ביורא אז די דייטשען ווילען אפיציעל ארויסטרעטען מיט דער פאדערונג צוריקצובעקומען די קאלאניעס, האט האט אין דער פראנצויזישער פרעסע ארויסגערופען פערשידענע קאמענטארען. מ׳האלט, אז דאס איז א פרוב-באלאן פון דער דייטשער דיפלאמאטיע, כדי זיך צו דערוויסען, ווי אזוי ס׳וועלען דערויף רע-אגירען די פראנצויזישע פרעסע ארויסגערופען מיינונגען.

א שלעכטען איינדרוק...

קאנפיסקירט אין עסטרייך א וואכען-בלאט פאר א היטלער-ארטיקעל

בערלין, 7 (ספ. טעל.)
א שלעכטען איינדרוק האט געמאכט אין בער-לין די קאנפיסקאציע אין עסטרייך פון וואכענבלאט „עסטרייכישע פאלקספרעסע״ וועלכער האט אפגע-דרוקט א זעהר פריינדליכען ארטיקעל פאר׳ן דריי-טען רייך און דעם נאציאנאל-סאציאליזם.
„פעלקישער בעאבאכטער״ מעלדעט וועגען דעם פאל אונטער׳ן קעפעל: „מאינץ ווירקונג פון יולי אפמאך אין ווין״.

אביסינישע ראסען גיבען אפ א טריי-הייטס-שבועה מוסאלינין

רוים, 7 (ספ. טעל.)
מוסאליני האט אויפגענומען אין ווענעדיג פאלאץ אויף אנ׳אודיענץ די אביסינישע ראסען סעיום, געטאש, געבעדע און מילוגעטא, וועלכע האבען איהם אפגעגעבען א טרייהייטס-שבועה

אנטיסעמיטיזם פערלירט אין אמעריקא זיין אימפעט

קאנפערענץ פון די „בני-ברית״ אין די פעראייניגטע שטאטען

ניו-יארק (יט״א) אין מיאמי איז פארגע-[קומ]ען די יעהרליכע סעסיע פון דער עקזעקוטיוו-[קא]מיטעט פון די „בני-ברית״ אין אמעריקא. פון [...] אפגעגעבענעם בעריכט איז צו זעהן, אז די [צא]ל לאזשען איז אין דעם בעריכטס-פעריאד [גע]שטיגען פון 414 אויף 441. די צאהל מיטגלי-[ד]ער פון די פרויען-הילף-ארגאניזאציעס זענען [גע]שטיגען פון 10.000 אויף 15.000.
אין זיין בעריכט האט דער פרעזידענט פון „בני ברית״ אלפרעד קאהען ערקלערט, אז דער לאגע פון דעם וועלט-יודענטום בעמערקט נישט קיין בעסערונג. דער רעדנער האט דערביי [...] די אמעריקאנער דעמאקראטישע טרא-[דיצ]יעס. בעטאנענדיג, אז די רעליגיעזע און ראסען-[...]קרימינאציעס קענען נישט געפינען קיין אחיזה [אין] לאנד. די גינסטיגע לאגע פון די אמעריקאנער [יוד]ען פערגרעסערט אבער זייערע פליכטען לגבי יודען אין אנדערע לענדער.
אין דעם בעריכט פון דער אנטי-דעפאמאציע-[...] ביי די בני-ברית ווערט געזאגט, אז אין יאהר 1936 איז אויסגעקומען צו בעהאנדלען 968 ענינים אין פערגלייך מיט 287 אין יאהר 1935. נאך די לעצטע פרעזידענט-וואהלען האבען פיל אנטיסע-מיטישע אגענטורען אפגעשטעלט זייער טעטיגקייט. עס איז אבער נויטיג צו פערשטארקען די וואכ-זאמקייט, ווייל עס זענען פעראן „אויסלענדישע רעגירונגען״, וועלכע זענען פעראינטערעסירט צו שפייזען די פראפאגאנדא פון ראסען-האס״.

הוי נפלה עטרת ראשנו!
אחרי מחלה כבדה וממושכה גוע ויאסף אל עמיו ביום א׳ לפ׳ תרומה בתל-אביב האיש החביב המצוין במדותיו התרומיות
נ״ע אברהם בן ר׳ יעקב ז״ל
זילבערשאַץ
בן ס״ד לימי חייו והובל שם לקבורה בו ביום.
משפחתו המתאבלת.

דעם הויך=קאמיסאר'ס רייזע קיין לאנדאן

סער ארטור וואוקאפ וויל זיכערן די רוהע אין לאנד איז זיין אפוועזנהייט

ירושלים, 7 (יט"א טעלעגראפיש) אין דער צייט פון דער אפוועזנהייט פון דעם הויך־קאמיסאר סער ארטור וואוקאפ, וועלכער פאהרט צו דינסטאג אויף אורלויב קיין לאנדאן, וועט אים פארטרעטן דער הויפט־סעקרעטאר פון דער א"י־רעגירונג ה' העטארן האל. זיין נייעם אמט אין זאנזיבאר וועט ה' האל איבערנעמען ערשט אין איניגע חדשים ארום.

ה' האל וועט אויך ווארשיינליך רעפרעזענטירען די מאנדאט־מאכט אויף דער מאי־סעסיע פון דער מאנדאט־קאמיסיע, אויב וועלכער ס'וועט באריכטעט ווערן וועגן די ווייטערדיגע ריכטליניען פון דער ענגלישער פאליטיק אין א"י, אויפן סמך פון די עמפעהלונגען פון דער קעניגליכער קאמיסיע.

סער ארטור וואוקאפ וועט מעגליך פארבלייבן אין לאנדאן ביז איבער די קאראנאציע־פייערונגען, און וועט זיך אויך באטייליגן אין די באראטונגען איבער דעם באריכט פון דער קעניגליכער קאמיסיע.

דער הויך־קאמיסאר איז נישט געווען אין לאנדאן זייט דעם אורלויב אין יאהר 1935. פאר זיין אפפאהר פון א"י בעמיהט זיך דער הויך־קאמיסאר צו זיכערן די רוהע אין לאנד אין דער צייט פון זיין אפוועזנהייט. דעם דאזיגן צוועק דינען אויך זיינע לעצטע געשפרעכן מיט די אראבישע פיהרער, ביי וועלכע ער בעמיהט זיך אויך ארויסצובעקומען זייער ענטגילטיגע שטעלונג לגבי איניגע פראיעקטען פון אדמיניסטראטיוו־פאליטישע ענדערונגען אין א"י.

ארום דער געפלאנטער אראבי־שער דעלעגאציע קייז לאנדאן

ירושלים (יט"א) אין די אראבישע קרייזן מערקט זיך לעצטענס א שטארקע טענדענץ אויסצונוצן וואס מעהר דעם רעליגיעזן מאמענט אין די אנטי־ציוניסטישער אקציע. זיי ווילן שטרעבן צו שאפען דעם איינדרוק, אז דער ציוניזם שטעלט א סכנה סיי די מוזולמענישע סיי די קריסטליכע הייליגע מקומות. דעריבער זאלן אלס דעלעגאטן פאהרען קיין לאנדאן סיי דער מופטי אלס פארשטעהער פון די מוזולמענער, און סיי דער קאטוילישער בישאף פון חיפה, כארדושאפ אלס רעפרעזענטאנט פון די קריסטליכע אראבער.

לויט אן אנדער קלאנג וועט דער בישאף כאר־זשעט איינגיכען פאהרען אין שליחות פון מופטי ספּיעציעל קיין איטאליען און פראנקרייך, כדי דארט צו פיהרען אן אנטי־ציוניסטישע אגיטאציע צווישן די קאטוילישע גלחים און בישאפען אין גייסט פון „פעזוציען די הייליגע מקומות".

ווארנונג פאר דער טערקישער געפאהר

כאראקטעריסטישע שטים פון אנ'עגיפּטישער צייטונג

ירושלים, דער רעדאקטאר פאר פאליטישע פראגען אויף'ן נאהענטען מזרח פון דער עגיפּטישער צייטונג „אל דזשיהאד" (ארגאן פון די וואפד־פארטיי) ווארענט אין ארטיקעל פאר די טערקישער סכנה, פון וועלכער די אראבישע לענדער זענען א סך מעהר בעדראהט ווי פון די ציוניסטישער געפאהר פאר א"י. ווייל סוף־כל־סוף וואס פאר א בעדייטונג האבן די 400 טויזענטער יודן לגבי טערקיי. לויט דער מיינונג פון רעדאקטאר העלפען געוויסע טערקישע צייטונגען צו פיהרן אנ'אנטי־ציוניסטישע פראפאגאנדא, כדי אזוי אויף אפצולענקען די אויפמערקזאמקייט פון די אראבער פון דעם פלאן פון דער טערקישער רעגירונג צו פערכאפען די אראבישע לענדער.

אויספלוג קיין וויען

עדם 1/III–17/II ד.י. פרייז 135 זל.

אויספלוג קיין לאנדאן און פאריז

דעם 17/II — 1/III 1937

ערלעדיגט

דאס וועלט־רייזע־ביורא

Union Lloyd

42 פיעטריקאווער 42

טעל. 107-87.

באנדע אראבישע טעראריסטען בעשאסען א אויטאבוס

יודישער שאפער איז שווער פערוואונדעט געווארן

ירושלים, 7 (יט"א טעלעגראפיש) היינט איז א יודישער אויטאבוס, אדורכפאהרענדיג נעבען דזשעניך בעשאסען געווארען דורך א באנדע אראבישע טעראריסטען. דער שאפער יהודה בן־עמי איז שווער פערוואונדעט געווארען. אויך איינער פון די פאסאזשירען איז פערוואונדעט געווארען.

דער פאליציי, וועלכע איז באלד אנגעקומען אויפ'ן ארט פון דער שיסעריי, איז אבער שוין נישט געלונגען צו פערהאלטען קיינעם פון די טעראריסטען.

גרויסע פאפולאריטעט פון „ארט"

איז די פראנצויזישע געזעלשאפטליכע קרייזען

דער איצטיגער פרעמיער לעאן בלום געווען ערשטער פארזיצער פון „ארט"

צום בעזוך פון ד"ר בראמסאן אין פוילען

ווארשע (יט"א) לעצטענס איז געווארען 15 יאהר זייט דער רוסישער „ארט" (געגרינדעט אין 1880 אין פעטערסבורג) איז פערוואנדעלט געווארען אין א וועלט־ארגאניזאציע. די „ארט"־אנשטאלטען זענען פאר די לעצטע 15 יאהר געווארען זעהר פאפולער, נישט בלויז אין דער יודישער נאר אויך אין דער נישט־יודישער עפענטליכקייט. עס איז געוויס נישט קיין צופאל, וואס אין אמעריקא און זע־ שטיצט דעם „ארט" אזעלכע פערזענליכקייטען ווי פרעזידענט רוזוועלט. די פרוי פון'ם פרעזידענט פון די פעראייניגטע שטאטען — און דער איצטיגער גובערנאטאר פון שטאט ניו יארק מר. העדבערט לעהמאן. דער גוט בעקאנטער ענגלישער לארד מארליי האט אין די אינטערעסן פון „ארט" בעזוכט סאוויעט רוסלאנד, פוילען און אמעריקע. בעזונדערס איז אינטערעסאנט די בעציהונג פון די פראנצויזישע מלוכה־מענער צו די אויפגאבען פון „ארט"־פערבאנד. איינער פון די ערשטע פראנצויזישע מלוכה מענער, וועלכע האבען זיך שטארק פעראינטערעסירט מיט דער „ארט"־ארבייט איז געווען דער בעריהמטער מאטעמאטיקער פראפ. פענלעווע, וועלכער איז, ווי בעקאנט, געווען עטליכע מאל אויך פרעמיער אין דער פראנצויזישער רעגירונג.

די קורסען פון „ארט" אין פאריז זענען אנגערופען געווארען אויפ'ן נאמען פון פאול פענלעווע. אויך דער איצטיגער פרעמיער לעאן בלום איז געווען איינער פון די ערשטע גרינדער פון דער „ארט"־ארגאניזאציע אין פאריז, און פלעגט פון צייט צו צייט אויך אויפטרעטען אויף די „ארט"־פערזאמלונגען אין פאריז. אין דעם אויבענדערמאהנטען קאמיטעט בעטייליגן זיך ביז היינט די פאלגענדע פראנצויזישע מלוכה־מענער: פרעזידענט פון פראנצויזישען פארלאמענט עדואר הערריא, איז פארזיצער; סענאטאר זשיסטען גאראר — וויצע־פארזיצער; מיטגלידער זענען דער געוו. בילדונגס־מיניסטער פראפ. בארעל, האנדעלס־מיניסטער באסטיר, די סענאטארען און דעפוטאטען אנ־רע איזראעל, זשאן לאנגע, ארוו. טארעס און דער איצטיגער קאלאניען־מיניסטער מאריוס מוטע.

אויף דער לעצטער „ארט" קאנפערענץ אין פאריז האט מיניסטער מוטע געהאלטען א בעגייסטערטע רעדע וועגען דעם „ארט"־פערבאנד אין ציאנד. בעמערקט: „מיינע פונקציעס אלס קאלאניען־מיניסטער ערלויבען מיר אפצושאצען די גרויסע וויכטיגקייט פון דער פראפעסיאנעלער אויסבילדונג בכלל. די דאזיגע אויסבילדונג גיט די מעגליכקייט פאר מענשען זיך צו פערנעהמען מיט אלערליי ארבייט, און ווייל אט די אויפגאבען זענען מיר נאהענט צום הארצן, וויל איך ביי דער געלעגענהייט איך נאכאמאל ווינשען ערפאלג אין אייער טעטיגקייט לטובת די פעראר'מטע און פערפאלגטע יודישע מאסען.

אויב מיין אנטייל אין אייער ארבייט אלס קאלאניען־מיניסטער און מיטגליד פון דער פראנצויזישער רעגירונג, קען איך ברענגען נוצען, וועל איך זיין צופרידען צו שטעהן אין אייער רשות יעדעס מאל, ווען עס וועט נויטיג זיין".

צו דער ארבייט פאר'ן „ארט" איז אויך געלונגען צוצוציהען די אנגעזעהענסטע פארשטעהער פון פראנצויזישען יודענטום.

דער עהרען - פרעזידענט פון פראנצויזישען „ארט" איז דער אויבער־ראבינער פון פראנקרייך פראפ. ישראל לעווי. וויצע־פארזיצער פון „ארט" איז דער פיהרער פון „אליאנס איזראעליט" פראפ. אואליד.

צום קאמיטעט געהערען אויך אנרי דע ראטשילד, פראפ. זשאק א־אמאר, שריפטשטעלער עדמונד פלעג, ד"ר צדוק כהן און פיל אנדערע בעקאנטע יודישע פערזענליכקייטען אין פראנקרייך.

דעם באדען פאר דער דאזיגער פרוכטבארער טעטיגקייט פון „ארט"־פערבאנד האבען אויפגעאקערט און צוגעגרייט עטליכע געצעהלטע פאנאטיקער פון דער „ארט"־אידעע מיט'ן גוט־בעקאנטען קולטור־ און כלל־טוער ד"ר ל. בראמסאן בראש, וועלכער פיהרט אן מיט אנ'א בערמידליכער אקציע לטובת דעם „ארט" אין פערשידענע לענדער אויף דער גאנצער וועלט.

איצט ווילט ד"ר בראמסאן אין פוילען, כדי זיך צו פעראייניגען צו די אנשטרענגונגען פון דער יודישער געזעלשאפטליכקייט צו פערבעסערן די לאגע פון יודיש־פוילישען קיבוץ.

די אקציע פון ד"ר בראמסאן וועט זיכער געפינען אין פוילען די געהעריגע פערשטענדיגונג און אונטערשטיצונג מצד די ברייטסטע קרייזען.

וועגען דער צווייטער ליניע

פון די נאפטרעהרען צווישען מאסול און חיפה

חיפה (יט"א) עס ווערען שוין געמאכט די ערשטע צוגרייטונגען צו בויען די נייע ליניע פון די נאפטרעהרען פון דער „איראק־פעטראלעאום־קאמפּאני", וועלכע וועט לויפען פאראלעל צו דער אלטער ליניע. די ארבייטן וועלן זיך ערשט אנהויבן נאך דעם ווי די אלגעמיינע פאליטישע לאגע און דער עיקר די לאגע אין שפאניען וועט קלאר ווערען. די „איראק פעטראלעאום - קאמפּאני" האט בעשלאסען צו ווארטען נאך 3 חדשים. א חיפה'ר אראבישע צייטונג, וועלכע גיט איבער די דאזיגע ידיעה, שרייבט אויך, אז די נייע רעהרען וועלען זיין א סך גרעסער און פעסטער, כדי זיי זאלן קענען אויסהאלטען קוילען פון שעדיגער. די „איראק פעטראלעאום־קאמפּאני" בעטראכט אויך איצט א צווייטן פלאן — צו בויען אנ'אייזנבאהן, וועלכע וועט פארבונדען ווערען מיט דער ליניע טערקיי — פאריז, ווייל געוויסע נאפט־פראדוקטן קענען נישט טראנספּארטירט ווערען דורך די רעהרען.

צו דער עפענטליכקייט!

אזוי ווי געוויסע פערזאנען, וועלכע פעררופען זיך אלס פונקציאנערען פון

„חסד של אמת" און „נצח ואמת"

ליפערן פשוט אויף א טויט־פאל ח"ו, כדי דערפון צו ציהען מאטעריעלען נוצען, אננעהמענדיג בעקראלאגען און קלעפּסידרעס מכלומרשט איינצוברענגען ערבייט און מיה די אבלים — דעריבער ערקלערט מיר, אז די דאזיגע פערזאנען האבען דערי צו נישט קיין שום רעכט, און אויב ס'פאסירט חלילה ביי אימיצען א טויט־פאל, ווערט געבעטען די

קלעפּסידרעס אויפצוגעבן דירעקט אין א דרוקערייי,

ווייל דורך דער פערמיטלונג פון די דאזיגע אינסטיטוציעס וועלען קיין שום קלעפּסידרעס נישט אויסגעפיהרט ווערען.

קארפּאראציע פון דער גראפישער אינדוסטרי.

צו אלע אגענטען פון דער דרוקער=בראנזשע!

אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס א טייל אגענטען האבען זיך געווענדעט צו אונז, אז מיר זאלען פערלענגערן דעם טערמין פון רעגיסטראציע, דעריבער האבען מיר בעשלאסען צו

פערלענגערן דאס רעגיסטרירען אגענטען

ביז היינט, מאנטאג, ד. 8 פעברואר, 9 אווענט

נאך דעם דאזיגען טערמין וועלען שוין קיין שום אגענטען מעהר נישט אנגענומען ווערען און עס וועלען מעהר פאר זייערטוועגען קיין שום ארבייטען נישט אויסגעפיהרט ווערען.

די בעסטע און די שענסטע

פאטאגראפיעס

קאנט איהר בעקומען געמאכט

צו אלע ארט פאטאגראפיעס

נאר אין דעם קינסטלערישען אטעליער

„POLONIA"

לאדז, גדאנסקא 31

אינהאבער: י. גוטערמאן.

געדענקט, ביי

שטשעשליווי

א גרויסער אויסוואהל פון

אריגינעלע בילליגער און

טאמאשאווער סחורות

אויף אנציגער און פאלטענס

פון די בעסטע קוואליטעטען

אויך פערשידענע רעשטען

קומט און איבערציינט אייך

R. Szczęśliwy

לאדז, 5 נאוואמיעסקא 5

טעל. 156-09.

געדענקט פראנט II שטאק.

אוירען, נאז און האלז און לונגען־קליניק

מיט בעטען פון Dr.

RAKOWSKI

פיעטריקאווער 67. טעל. 81

בעהאנדלונג פון שטענדיגע קראנקע

אפעראציע א. אז. וו. ווי אויך אמבולאטאריש

רישטם פון 9-2 און פון 4-8

ביי דער קליניק איז טעטיג

א רענטגען= קאבינעט

פאר דורכליכטונגען און אלערליי...

מעכאנישע שלאסעריי

י. רעדער

11, ליסטאפאד 11,

(רוג זאכאדניא)

Dr.

Wajnberg

ספעציאליסט פאר לונגען, הארץ און סקלעראז קראנקהייטען

145 פיעטריקאווער

טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9-10 פרית. 3-5 8-9 אוו.

Dr. med.

P. Braun

ספעצ. פאר טריפער. סיפילים און הויט - קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער־שוואכע

צעגעלניאנא 4. טעל. 100-57

נעמט אן פון 8—2 מיטאג און פון 4—9 אוו.

ספּעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.

פאר אומבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען.

מין. קוויאטקאווסקי ענטפערט

די דעפוטאטען אויף זייערע רעדעס וועגען גרויסען אינוועסטיציע-פלאן

אין דער בודזשעט-קאמיסיע פון סיים

וו א ר ש א, 7 (טעלעפאניש)

צום סוף פון דער דעבאטע אין בודזשעט־קאמיסיע פון סיים וועגען דעם אינוועסטיציע - פלאן פאר דעם - פערטיידיגונג און ווירטשאפט אין יאהר 1937, האט מיניסטער קוויאטקאווסקי טאקע געהאלטען א גרויסע רעדע, אין וועלכער ער האט צווישען אנדערן געזאגט:

מיט גרויס אינטערעס האבען זיך די מיניסטאריען צוגעהערט צו דער דעבאטע, איך האב אפשר געמאכט א פעהלער, אז באלד פון אנהויב האב איך נישט אויפגעקלערט פון וואנען דער גאנצער פלאן איז זיך גענומען אויף דער טאג־ארדנונג, וואס שייך דער פראגען פאר לאנד־פערטיידיגונג, האט דער פארלאמענט און די עפענטליכע מיינונג אנגעוויזען אויף דער נויטיגקייט פון בעדייטענד פערגרעסערן די מיטעל אויף די פראבלעמען, וועלכע זענען פערבונדען דירעקט און אינדירעקט מיט דער פראגע פון דער מלוכה־פערטיידיגונג. מיר האבען ערפילט און דערפילען דאס מיט דער גאנצער פעראנטווארטליכקייט און דעריבער איז דער איצטיגער פלאן נאר א טייל פון די פליכטען פון דער רעגירונג בנוגע דער פראגע און די גרויסע פראבלעמען פון נאציאנאלער פערטיידיגונג. דעפ. האלינסקי האט דא געהאט טענות צו מ׳קען געבען פולמאכטען דעם פינאנץ־מיניסטער צו נעהמען קרעדיטען אין לאנד און אויסלאנד. דער דעפוטאט האט מורא פאר פרעצעדענצן, איך קען פעסטשטעלען, אז די רעגירונג האט נישט בדעה צו מאכען חשבון קיין פרעצעדענסען.

איז אין דער מיניסטער איבערגעגאנגען צום ווירטשאפטליכען אינוועסטיציע - פלאן און האט פאלעמיזירט מיט די רעדנער, וועלכע האבען געהאלטען, אז ס׳דארף נישט זיין קיין באזונדערער בודזשעט, נאר דארף אריינגעהן אין אלגעמיינעם בודזשעט. דער מיניסטער האט ערקלערט, אז דער פארלאמענט האט שוין בעת דער פאריאהריגער בודזשעט־דעבאטע גענומען צו קענטעניש, אז די רעגירונג וועט קומען מיט א 4־יאהר פלאן און האט געגעבען דערויף דעם פינאנץ־מיניסטער זיין הסכמה.

איך מיין — זאגט מיניסטער קוויאטקאווסקי, אז דער פארשלאג פון רעספעקטירטע פערגרעסערט מיין פאזיציע, אבער דאס איז א צווייט־ראנגיגע פראגע, איך האלט, אז דער פארשלאג בריינגט שאדען דעם ענין. ער פערשטארקט די טענדענץ פון דעם פארלאמענט - קאנטראל. אבער איך וויל נישט זיין נעגען אויב ער וועט נישט שאדען־בריינגען דער פראגע. דערפאר בעט איך, אז מ׳זאל נישט בעשווערען אנדערע פאראגראפען און נישט פערטיפערן די אזוי אויך שווערע פארמעלע סיטואציע פון פינאנץ־מיניסטער.

דער מיניסטער ענטפערט אויף די פערלאנגען פון די רעדנער וועגען בעפארצוגען די מזרח־קרעסען און זאגט, אז די רעגירונג האט דאס שטענדיג אין זינען און רעכענט איים א ריה ענינים, וועלכע זענען שוין פאר די קרעסען ערלעדיגט געווארען. צום סוף פערטיידיגט דער מיניסטער יעדע פאזיציע אין אינוועסטיציע - פלאן. וועלכער וועט אדורכגעפיהרט ווערען אין יעדען פרט און מיט דער גאנצער קאטעגארישקייט.

אויף דער שוועל פון דער 38 לאטעריע

מיט דעם נוצליך געענדערטען שפיל־פלאן, מיר ראטען נישט אפצושלעפען און תיכף צו קויפען א לאס אין דערבעקאנטער מיט גרויסע געווינסען גליקליכער קאלעקטור פון

KAFTAL

Łódź, ul. Piotrkowska 54.

בריפליכע בעשטעלונגען ווערען תיכף ערלעדיגט. אויף וואונש ווערט ארויסגעשיקט אן׳אמטליכער שפיל־פלאן צוזאמען מיט די פארשריפטען אומזיסט.

P K.O. 304761 קאנטא

קאפטאל דער סינאנים פון גליק!

שווערע גרובען-קאטאסטראפע אין שלעזיען

7 ארבייטער זענען פערשיט געווארען

ק א ט א וו י ץ, 7 (ספ. טעל.)

אין דער נאכט פון שבת אויף זונטאג איז פארגעקומען א קאטאסטראפע אין דעם גרובען "...", אין ניקאשאוויצל, 7 ארבייטער זענען פערשיט געווארען. ס׳איז באלד אונטערגענומען געווארען א רעטונגס־אקציע. ס׳האט זיך איינגעגעבען ארויסצוראטעווען 5 ארבייטער, 2 זענען אומגעקומען. די ערשטע אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז די סיבה פון דער קאטאסטראפע איז אן׳אונטערערדישע אויפטרייסלונג, וואס האט פערגרעסערט א טייל פון גרובען.

דער גרויסער אקופאציע-שטרייק

אין דער אמעריקאנער אויטא-אינדוסטריע דויערט

נ י ו - י א ר ק, 7 (ספ. טעל.)

די אונטערהאנדלונגען וועגען ליקווידירען דעם אקופאציע־שטרייק אין דער אויטא־אינדוסטריע קומען ווייטער פאר. ס׳ווייזט זיך א געוויסער אפטימיזם אין די אונטערהאנדלונגען. 4000 פאליציאנטען פאטראלירען די שטאט פלינט. זיי האבען נישט קיין בעפעהל אויסצופיהרען דעם בעשלוס פון געריכט צו בעזייטיגען די שטרייקענדע פון די פאבריקען. ס׳זענען אויך נישט ארויסגעגעבען געווארען קיין בעפעהלען צו ארעסטירען די אנפירער פון שטר״ק.

ריבענטראפ׳ס בעגריסונג ביים ענגלישען קעניג מיט הייל היטלער

האט ארויסגערופען אויפרעגונג אין דער ענגלישער פרעסע

ב ע ר ל י ן, 7 (ספ. טעל.)

ווי בעקאנט, האט ריבענטראפ בעת זיין בעזוך ביים ענגלישען קעניג, זיך נישט פערנויגט, ווי ס׳פערלאנגט דער ענגלישער צערעמאניאל, נאר אויפגעהויבען די האנד און אויסגערופען „הייל היטלער“. דאס האט ארויסגערופען א גרויסע אויפרעגונג אין דער ענגלישער פרעסע.

דער „פעלקישער בעאבאכטער“ פערטיידיגענדיג ריבענטראפ׳ן זאגט, אז דייטשען בעגריסען איצט נישט אנדערש און דאס דארף נישט ארויסרופען קיין מיספערשטענדעניש ביי מענשען מיט „גוטען ווילען.“

דער פירשט פון קענט

אויף א בעזוך אין א יודישער זידלונג אין לאנדאן

ל א נ ד א ן, (יט״א) דעם קעניגיס ברודער, דער פירשט פון קענט האט בעזוכט אין לאנדאן, נאר איסט־ענד די יודישע זידלונג אויפ׳ן נאמען פון בעקאנטען פערשטארבענעם יודישען פילאנטראפ בערנארד בעראן׳ אין דער וואוינונגס־קאלאניע וואוינען 3000 פערזאן.

דער פירשט פון קאנט, וועלכער האט פערבראכט אין דער זידלונג קרוב א שעה צייט, האט איינגעשטימט צו ווערען אן׳עהרען־מיטגליד פון דער זידלונג.

אפגעברענט א גרויסער צירק אין מעקסיקא

מ ע ק ס י ק א, 7 (ספ. טעל.)

אין פערלויף פון 15 מינוט איז דא אפגעברענט געווארען דער בנין פון צירק מיט דער גרעסטער ארענע. דאס פובליקום איז ארויס פון צירק 10 מינוט פאר דער שרפה. מען איז חושד, אז די שרפה איז געקומען פון אן׳אונטערצינדונג.

אונטערגעגאנגען א איטאליענישע שיף מיט 40 מענשען

ב ע ר ל י ן, 7 (ספ. טעל.)

אויפ׳ן ים הערשט א זעהר נישט זיכערער. שטורמען. נעפלען און אייז־קריעס בעשטערען דעם שיף־פערקעהר. פון שטאקהאלם איז געקומען א ידיעה, אז דער איטאליענישער דאמפער „סאן מאטעא“ מיט 40 מענשען איז אונטערגעגאנגען.

גנבה פון געוועהר

אין א פראנצויזישער ארטילעריע-שול

פ א ר י ז. 7 (ספ. טעל.)

אין ארטילעריע־שול אין סאמואר איז אויסגעפיהרט געווארען א גרויסע גנבה פון געוועהר: די גנבה איז אדורכגעפיהרט געווארן זעהר פרעציז, אז מ׳האלט, אז דאס האבען געטון אייגענע מענשען. מ׳האט געגנב׳עט 13 פולעמיאטען, ביקסן און רעוואלווערען.

גרויסער באנקעט לכבוד סען. וואגנער

שארפע פערארטיילונג פון ראסען-רדיפות

נ י ו - י א ר ק, 7 (יט״א טעלעגראפיש)

טויזענדער געסט האבען זיך בעטייליגט אין דער גרויסער אויפנאהמע אונטערן פארזיץ פון פארזיצער פון אמעריקאנער יודישען קאנגרעס דר. סטיפען וויז לכבוד דעם ניו־יארקער סענאטאר ראבערט וואגנער. דר.. וויז האט אויסגעדריקט זיין טיפע אנערקענונג פאר דעם סענאטאר וואגנער אלס מלוכה־מאן און פריינד פון יודען און פון ציוניזם. מיט רעדעס זענען אויך ארויסגעטרעטען דער גובערנאטאר פון פענסילוואניע דזשארדזש אירל, גובערנאטאר הערבערט לעהמאן און דער פאסט־מיניסטער דזשעמס פארליי.

ענטפערנדיג אויף די בעגריסונגען, האט סענאטאר וואגנער שארף פערארטיילט די ראסען־רדיפות און האט אויסגעדריקט די האפנונג, אז דער אמעריקאנער גייסט פון טאלעראנץ וועט אויך בעווייזען צו בעאיינפלוסען איירעפע.

צוזאמענשטעל פון דער צענטראלער פערוואלטונג

פון דער יודישער צענטראלער עמיגראציע-געזעלשאפט „יעאס“ אין פוילען

וו א ר ש א (יט״א) אויף דער קאנפערענץ פון דער יודישער צענטראלער עמיגראציע - געזעלשאפט „יעאס“ אין פוילען, וואס איז די טעג פארגעקומען אין ווארשא זענען אין צענטראלער פערוואלטונג (ראט) געוועהלט געווארען פאלגענדע פערזאנען:

פון דער פראווינץ: דר. א. טארטאקאווער, א. סאן (לאדז), דר. א. זילבערמאן און רעד. ה. העשער (לעמבערג), מ. פיסויט און דר. ש. גארין (ראדאם), צ. לאמזשעווסקי (בריסק), ש. בעקענשטיין (ביאליסטאק), מ. ל. שטערנפעלד (קראקא).

פון ווארשא: אדוו. וו. ראטפעלד, דר. ישעיה מארגענשטערן, רעד. מ. איגדעלמאן, אינזש. י. לאנדשטאק, דר. ראמאן זילבערשטיין, יוחנן מארגענשטערן, אדוו. מ. פאלאקעוויטש רעד. מ. טורקאוו. אינזש. א. רוים, דר. מ. פעקער א. י. פראוואלסקי. רעד. מ. מאזעס, מ. ל. שמשופאקעוויטש און אדוו. מ. מאלפע (ווארשע).

אין דער רעוויזיאנס - קאמיסיע זענען געוועהלט געווארען די ה׳ה אריה שטיין, הוד ראדונסקי, לוי גאטפעלד, חיים קעניג און שלמה וועלנער.

געכאפט א געפעהרליכען אראבישען באנדיט

י ר ו ש ל י ם (יט״א). אין די הענד פון דער ענגלישער פאליציי איז אריינגעפאלען איינער פון די געפעהרליכסטע אראבישע באנדיטען, כילמי בטארי, וועלכער איז געווען פערארטיילט צו 15 יאהר תפיסה און איז ציוויי מאל אנטלאפען פון דער ערו׳ער ציטאדעל. אין דער צייט פון די אונרוהען איז דער דאזיגער באנדיט געשטאנען א׳ן טער קאווקאדזשיס אנפיהרונג און איז געווען טעטיג אין די שכמ׳ער בערג. נאך די אונרוהען האט ער אנגעפיהרט מיט א טעראריסטישער באנדע, וועלכע פלעגט אנפאלען אויף אויטאמאבילען אויף די שאסעען פון דזשענין, שכם און טול־כרם. בשעת׳ן ארעסט האט מען ביי איהם געפונען א ביקס, צוויי רעוואלווערען מיט 100 קוילען. דעם „העלד“ האט מען גלייך אפגעפיהרט א געשמידטען אין קייטען קיין עכו.

...טע רעטשניצע

מיט שטענדיגע בעטען

...כירורגיע פון ציינער, קיהן־באקען און יאסלעס

פון Dr. med.

Sadokiersk...

...פעטריקאווער 56. טעל. 129-77

...נעספאנגס־שעה׳ן פון 9 פריה ביז 12 בייטאג.

רעטשניצע

פאר וועבערישע־קראנקע

מענער - שוואכע און הויט־קראנקהייטען

פון דאקטוירים ספעציאליסטען

פיעטריקאווער 45

טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אווענט. ...ויען און קינדער נעמט אן א פרויידאקטאר פון 11-1 און פון 5-7 אווענט. א בעראטונג 8 זל.

ווירטשאַפטליכער ערב־פריהלינג איז סיים

אין א געוועהנליכען טאָג אָהן א פּלענאַר זיצונג אין סיים און סענאַט, האָט דער בנין פון אמאָליגען פּאַרלאַמענט אויף דער וויעסקאַ גאַס אנגענומען א יום־טובדיגען אויסזעהן. אויפ׳ן הויף א בילד פון 100־פּראָצענטיגער מאָטאָריזאַציע. אַ געוויסע צאָהל רעגירונגס אויטאָס, אייניגע אויטאָס פון דעפּוטאַטען. אין קאָרידאָר אויפ׳ן ערשטען שטאָק א בעוועגונג. עס האָבען זיך פערזאַמעלט א סך דעפּוטאַטען און סענאַטאָרען, עס זענען שוין פערהאַן מיניסטאָרען, וויצע מיניסטאָרען, דירעקטאָרען פון דעפּאַרטאַמענטען. דאָס אַלץ קומט פאַר נעבען אמאָליגען לאָקאַל פון ב.ב. קלוב.

וואָס איז געשעהען? צי איז צוריקגעשטעלט געוואָרען די אַמאָליגע אָרגאַניזאַציע? צי קומט פאַר פערעפענטליכונג פון עפּעס א נייער דעקלאַראַציע אָדער אַ רעגענעראַציע פון דער ב.ב.וו.ר.?

עס קען נישט זיין, ווייל דריי טאָג האָט מען געלופטערט דאָס לאָקאַל פון אמאָליגע ב. ב. וו. ר. מען האָט געריכערט מיט ווייהרויך, ווי מען וואָלט געוואָלט טאַן אַלץ, אַז עס זאָל נישט בלייבען קיין שום אָנדענקען פון דער שוין אָפּגעשלאָסענער עפּאָכע אין דער געשיכטע.

מען האָט פייערליך געעפענט די זיצונג פון דער בודזשעט קאָמיסיע, די רעגירונג טראָגט אַריין אין סיים אינוועסטיציע געזעץ־פּראָיעקטען. עס עפענט זיך אַזאָ א נייע עפּאָכע מיט א אָנזאָג פון א פּלאַן־ווירטשאַפט, א בעלעבונג פון דער ווירטשאַפטליכער בעוועגונג.

ווער זאָל עס אדורכפיהרען? ווער זאָל זיין דער פּרעכטיגסטער בעזינגער פון בילד פון דער צוקונפט, מאָהלען דאָס פּוילען, וואָס געהט צו ווירטשאַפטליכער אויפלעבונג. צוגעבען די ציפערען, דעם רייץ פון פאַנטזיע, אויסשמידען די גלאַבאַלע סומען פון די יעהרליכע הוצאות און די בראָנזענע קאָלומנעס פון די פערענדיגטע ווערק?

ווער פיהרט אויס ביז צום היינטיגען טאָג די פונקציעס פון פּראָפּאַגאַנדע מיניסטער פון דער געזעלשאַפטליכער ווירטשאַפט און וועקט מיט אָפּטימיזם אין די שלעפעריגע קריזיס־טעג? ווער רעדט ריטמיש, כמעט אין העקזאַמעטערס?

יעדער פּוילישער בירגער האָט נעכטען געקענט הערען די רעדע פון וויצע פּרעמיער קוויאַטקאָווסקי, וועלכער האָט געעפענט די אייגענטליכע דיסקוסיע איבער די פּראָיעקטען פון די אינוועסטיציע געזעצען. עס האָבען נאָך גערעדט אַנדערע מיניסטאָרען, אייער אין זייערע ערקלערונגען איז נישט געווען יענע אָנאָמאַטאָפּעראַ מען האָט נישט געהערט אַזוי דייטליך דעם קלאַנג פון די האַמערס, דאָס קלאַפּען פון די לאָפּאַטעס, דער גערויש פון די מאַשינען, אַזוי ווי דאָס וואַר געווען אין דער רעדע פון פינאַנץ־מיניסטער.

אין דער לופט האָט זיך געפיהלט א זיסער ריח פון קומענדיגען וואוילשטאַנד, בכדי צו דערגענצען דאָס בילד האָט מען געבראַכט אין קאָלומנע זאַל, וואו עס האָט אָפּגעהאַלטען די בעראַטונגען די קאָמיסיע, פערגלייכונגס טאַבליצעס, איינמעסטונגען, צייכנונגען, דעם גאַנצען באַגאַזש מיט וועלכען עס האָט זיך בענוצט אין דער סטאַביליזאַציע עפּאָכע דער פּרעזעס פון מיניסטאָרען ראַט, קאַזימיערוש באַרטעל, צוזאַמען מיט זיין קאָלעגע האַנדעלס מיניסטער עוגעניוש קוויאַטקאָווסקי.

עס וואַקסט אויס א נייער צענטראַלער פּלאַץ, נישט לויט די רעסאָרטען, נישט לויט די וואָיעוואָדזטוועס, נישט לויט די רעגיאָנען, נישט לויט די וואַהל קרייזען, די רעסאָרטען וועלען צווישען זיך נישט קריגען, עס פיהרט נעמליך מיט אַלעם אָן דער וויצע פּרעמיער קוויאַטקאָווסקי, עס וועלען פליסען מיליאָנען, עס וועלען אויסגעבויט ווערען שאָסעען, אַספאַלט וועגען, ערגעץ וואו וועט ענטשטעהן א נייע שטאָט, און דאָרט ביים סאַן וועט אפשר אויפמאָנטירט ווערען אַ נייע עלעקטרישע צענטראַלע, א מין טראָלהעטאַן אין שוועדען, אָדער ווי ביי די ברעגעס פון דעם ניאַגאַראַ א מין דניעפּראָסטראָי, וועלכער וואָלט צוליב דעם טייך סאַן געקענט אָנגערופען ווערען סאַנאַציאַ סטראָי.

עס האָבען זיך אויך געפינען מיטלען אויף צו בויען, אַ טייל וועט געהן פון דער פראַנצויזישער הלואה, א טייל פון שטייפען מאַרק, א טייל פון קרעדיט אָפּעראַציעס.

די דעפּוטאַטען האָבען מיט אַ פערהאַלטענעם אָטעם געהערט די רעדע פון וויצע פּרעמיער. דאָס פאַלט אַלזאָ אויס אויף זייער צייט, אויף זייער קאַדענץ. עס איז נישט קיין וואונדער. זיי האָבען מיט שטורמישע אַפּלאָדיסמענטען אויפגענומען די רעדע פון וויצע־פּרעמיער, אַז זיי האָבען מיט לוסט געשלינגען יעדעס וואָרט וועגען דעם נייעם עיט־שטעהענדען פּוילען, זיי האָבען אַפּלאָדירט אַזוי ווי אין די אַמאָליגע צייטען, ווען עס האָט גערעדט אין דעם לאָקאַל דער פּרעזעס פון קלוב פון ב. ב. וו. ר. פּולקאָווניק סלאַוועק.

ערשט נאָך דער רעדע פון וויצע פּרעמיער, האָט געפּלאַצט דער חלום, עס האָט זיך אָנגעהויבען דאָס נאָכדענקען און אין די קולוארען האָט מען געקענט הערען שטילע קלאַנגען.

דער ספּעציאַליסט פון באַהן וועזען האָט בעוויזען, אַז די סומען, וואָס זענען בעשטימט געוואָרען אויף באַהן אינוועסטיציעס זענען קלענער פון די נאָרמאַלע סומען, וואָס ווערען יעדעס יאָהר אַריינגעשטעלט אין בודזשעט. אַנדערע האָבען אָנגעוויזען, אַז דער רעאַלער פּלאַן פון יאָהר 1937 שטעלט זיך פאַר עטוואָס בעשיידענער, אַז נאָר א דאַנק די פּראָפּאַגאַנדיסטישע פעהיגקייטען פון וויצע פּרעמיער וואַקסען די דאָזיגע סומען אָן צו א ריזיגער הויך אַז מען איז אַרונטערגעפאַלען אונטער אילוזיעס.

מען האָט זיך אויך בעקלאָגט, אַז דער וויצע־פּרעמיער האָט בדעה צו שאַפען א ספּעציעלע קאָמיסיע פון בעדייטענדע ספּעציאַליסטען און ווירטשאַפטליכע טוער, וואָס זאָלען האָבען די קאָנטראָלע און פּרעציזירען דעם פּלאַן. אַלזאָ ווידער גליטשט זיך אַרויס פון די הענט פון סיים די קאָנטראָלע.

דער פינאַנץ מיניסטער קוויאַטקאָווסקי האָט זיך בעת זיין רעדע אָפּגערעכענט מיט אַלע פאָרוואורפען, וועלכע מען האָט אויסגעשפּעטשעט אין משך פון דער לעצטער וואָך אויף די פערטרויליכע זיצונגען אין שכנישען בנין — אין סענאַט — בעוויזענדיג, אַז ער האָט דאָס פולע רעכט אויפ׳ן יסוד פון די פולמאַכטען וועלכע דער סיים האָט ערטיילט, אויסצואַרבייטען, אַריינצוטראַגען אָדער אַדורכצופיהרען דעם אינוועסטיציע פּלאַן.

איבער אַלע אַרגומענטען האָט אָבער בעהערשט דער אַרגומענט, אַז דאָס זיגט דער אינטערעס פון מלוכה־פערטיידיגונג. די שווערדען וועלען נישט איבערגעאַרבייט ווערען אויף אַקער אייזען אבער די אַקער אייזען וועלען קענען געניסען פון דער צייט פון שמידען שווערדען. די אַקציע אויף פערטיידיגונגס צילען זאָל קודם כל זיין צו דער אויפלעבונג פון דער ווירטשאַפט.

די אַלטע פּאַציפיסטישע חלומות פון ישעיהו, דעם דאָזיגען זשיד — קאָמוניסט, ווערען אוועקגעוואָרפען. מיר לעבען אין דער צייט פון בעוואָפנונגס געיעג.

עס האָבען גערעדט נאָך אַנדערע מיניסטאָרען. יעדער האָט בעגרינדעט די אינוועסטיציעס פאַר זיין רעסאָרט, עס האָט נאָר נישט גענומען קיין וואָרט דער אויסערן מיניסטער. דער בנין פון פּאָליטיק פון דאָזיגען רעסאָרט זענען שוין פון לאַנג אויפגעמאָנטירט געוואָרען. דאָס פּאַלאַצעל אויף דעם פּלאַץ פון מאַרשאַל פּילסודסקי האָט צוריק בעקומען פריהעריגען אויסזעהן פון דער זאַקסיש־ווייט־צייט, און פון הינטען האָט מען אויפגעשטעלט קאָלומנעס אין סטיל פון די איטאַליעניש־רוימישע פּראַטאַקאָלען.

דער פאַרמיטאָג־סיים האָט אויסגעזעהן פ… ליך. דער שמייכעל פון וויצע פּרעמ׳ער ווי אויך ד… פּראָיעקטען האָבען אויסגעזעהן אַזוי זוניג וואַרעם, ווי דאָס וועטער אין די לעצטע טעג פון שמעלץ, מאַכענדיג דעם א … רוק פון אָ ק … מענד… פריהלינג, אַלץ האָט געאָטעמט מיט ווירטשאַפטליכ… פריה־פריהלינג, דורך דער בעריהרונג פון דעם … רוט פון ווירטשאַפטליכען פּראָפּאַגאַנדע מיניס… וויצע פּרעמ׳ער קוויאַטקאָווסקי.

רעגנ…

„אויך הער מיעדזינסקי א פערעהרער פון טייוועל?"

אונטער דעם האָזיגען קאָפּ פערעפענטליכט דער נעכטיגער „ראַבּאָטניק" פאָלגענדען אַרטיקעל:

„אין א ציימונג פון דער הויפּט־שטאָט האָט זיך מיט אַנ׳ערך 5 יאָהר צוריק בעוויזען א ליטעראַטור־קעל, וואָס האָט בעהאַנדעלט דעם פּסיכאָלאָגישען הינטערגרונד פון אנטיסעמיטיזם. דער אויטאָר פון אַרטיקעל האָט כאַראַקטעריזירט דעם אַנטיסעמיטיזם אַלס „א זעהר שמאַרקע פערזענליכע פון דער מענשליכער שוואַכקייט, וואָס איז געשאַפען געוואָרען דורך מענשען איינגעוואָרצעלטע און פליכטיגקייט שוואַכע, זיכער אין זיך און שרעקעוודיגע, שטאָלצע און טעמפּע. אזעלכע מינים מענשען האָבען טאַקע געשאַפען דעם טייוועל, בכדי איהם צוצושרייבען זייערע אייגענע פעהלער, און אַזוי אַרום גלויבען אין זיין אַלמעכטיגקייט".

דער אויטאָר פון דעם אַרטיקעל, וואָס איז טיטולירט געוואָרען „פערעהרער פון טייוועל" טרעט שאַרף אַרויס געגען די דעמאַגאָגישע פּלענער פון די ענדעקעס איינצופיהרען „נומערוס קלויזוס" אויף די הויכשולען פאַר יודען. ענטשידען און אונצווייד־טיג האָט ער זיך אַרויסגעזאָגט געגען אַזאַ [illegible] פּלאַץ, אין וועלכער נישט טעטיגקייט פון יחיד אָדער גרופּע מענשען וואָלט געווען דער יסוד פון א פּאָזיטיווער אָדער נעגאַטיווער רעאַקציע מצד דער מלוכה, נאָר די אָפּשטאַמונג אָדער גלויבען וואָלט געווען דער יסוד פון פּריווילעגיעס אָדער שטראָף" אַלזאַ גלייכבערעכטיגונג פון אַלע בירגער, גלייכע בעהאַנדלונג דורך דער מלוכה אונאָפּהענגיג פון גלויבען און אָפּשטאַמונג.

דער אויטאָר פון דעם רוהק אונז ציטירטען אַרטיקעל איז געוועזן הער באַגוסלאַוו מיעדזינסקי און פערעפענטליכט איז דער אַרטיקעל געווען דעם 13. מערץ 1932 אין דער „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ".

עס טיילט אונז פון דער דאַטע נישט קיין גאַנצע 5 יאָהר. דער אַרטיקעל איז פערעפענטליכט געוואָרען אין ציימונג פון א בעסערער קאָנסטרוקטור ווי איצט. עס איז דאַן נאָך נישט געווען די צייט פון „העקאָמפּאָזיציע", מען האָט זיך נאָך גערעכנט ערלויבען אויף א קאַמף מיט דער ענדעציע.

און היינט? היינט איז הער מיעדזינסקי געוואָרען א זעהר פערשטענדיגער שילער פון די אנטיסעמיטישע „פערעהרער פון טייוועל". ער איז געוואָרען אַנ׳אָנהענגער פון דער ענדעקיש - אָטנערישער אויפטיילונג פון בירגער אויף צוויי קאַטעגאָריעס: באַלעבאַטים און געסט, פולבערעכטיגטע און טאָלערירטע. אין יענער צייט האָט מען געשריבען, אַז נאָר „דער פערדינסט אָדער שעדליכקייט פון דעם געגעבענעם יחיד אָדער גרופּע דאַרף זיין א מאָס, וואָס פערפּליכטעט צווישען דער מלוכה און זיינע בירגער". אין יענער צייט האָט דער זעלבער פובליציסט איבערציינט די ענדעקעס, אַז די יודען און די יודישע פּאָליטישע טהופיהרונגען וויזען אַרויס מעהר לאָיאַליטעט לגבי דער מלוכה, ווי פּאָליטישע טהופיהרונגען פון אנדערע נאַציאָנאַליטעטען, אַז די יודישע אַספּיראַציעס זענען מעסיגער, און היינט האַלט הער מיעדזינסקי די יודען נישט פאַר בירגער, וואָס געניסען פולע רעכט אַלס בירגער פון דער מלוכה, נאָר פאַר א אומגעלאָפענע בעפעלקערונג. איצט האַלט הער מיעדזינסקי, אַז דער וואויל פון דער מלוכה דאַרף זיין קיין ענין און זאָרג פון אַלע איהרע בירגער, א געוויסער טייל דאַרף נאָר האָבען דעם כבוד ענטשיידעט וועגען דעם נישט דער פערדינסט שעדליכקייט פון געגעבענעם יחיד אָדער גרופּע, נאָר איינציג די אָפּשטאַמונג אָדער גלויבען.

פאַר א מרחק צווישען דער דעמאַגאָגישער אַנשי… פון ה׳ מיעדזינסקי, וואָס ער האָט אַרויסגעזאָגט די שפּאַלטען פון דער „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ" מיט 5 יאָהר צוריק און דער היינטיגער, וואָס ער האָט אַרויסגעזאָגט פון דער סיים - טריבונע.

זיין דעמאַגאָגישען אַרטיקעל האָט ה׳ מיעדזינסקי פערענדיגט אויף פאָלגענדען אופן:

„די אַרצי פּריסטער פון דער סעקטע פערעה… פון טייוועל זענען אויסגעדרעהטע פּאָליטישע … ראַטען פון אַלע לענדער. זיי פערעהרען די אַל… מעכטיגקייט פון טייוועל, זיי רופען איהם נאָר מיט שיינע נעמען. חמאָווסקי רופט איהם מיט נעמען: יחד און מאַסאָן. לודענדאָרף מיט הריי… מאַסאָן און פּאַפּיסט. אָבער דער אמת׳ער נאָמען … זייער געמיינזאַמען טייוועל איז קליינליכקייט".

אויף אַזאַ טרעפליך און גליכצייטיג געבויטע… האָט הער מיעדזינסקי כאַראַקטעריזירט נישט די דעמאַגאָגישע אַנטיסעמיטען פון יאָהר 1932 אויך זייער נאָכפאָלגער — אַנטיסעמיטען פון 1936 און 1937. און איינער פון זיי איז איצט געוואָרען אויך הער באַגוסלאַוו מיעדזינסקי, דער … טאָר פון דער פון אונז ציטירטען אַרטיקעל".

רעכט פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען

אין דער היטלעריסטישער אינטערפּרעטאַציע

מיינונגען פון פּוילישען אויסערן־מיניסטעריום וועגען היטלער׳ס רעדע

די „פּוילישע פּאָליטישע אינפאָרמאַציע", וואָס שטעהט נאָהענט צום אויסערן־מיניסטעריום האָט פערעפענטליכט א קאָמוניקאַט, אין וועלכען עס ווערט אַנאַליזירט די לעצטע רעדע פון היטלערן.

אין קאָמוניקאַט ווערט צוו. אַנד. געזאָגט, אַז די רעדע, וואָס היטלער האָט געהאַלטען דעם 30. יאַנואַר, נעהמט אַרום א ריזיגע געביט פון די אינערליכע און אויסערליכע בעציהונגען פון דייטשלאַנד, און אַז זי איז א רינג אין דער קייט פון דער מיינונגס־אויסטויש, וואָס קומט פאָר צווישען די אייראָפּעאישע מלוכה־מענער.

אָנגעהויבען האָט זי מיט אידען, פאָרמגעזעצט האָט פּרעמיער בלום און א בעדייטענדער אויסדרוק האָט זי געפונען אין דער רעדע פון היטלערן. ווי עס איז צו זעהען פון פּראַנצויזישען אויסערן־מיניסטער דעלבאָס ערקלערונגען, אין היטלערס רעדע נאָך נישט דאָס לעצטע אַקצענט. להיפך, עס שטעהט אָפען דער וועג צו א ווייטערדיגער דיסקוסיע.

דער קאָמוניקאַט פון „פּיפּ" (פּוילישע פּאָליטישע אינפאָרמאַציע־ביוראָ), שטעלט זיך אָבער הויפּטזעכליך אָפּ אויף די מאָמענטען אין היטלערס רעדע אין וועלכער ער האָט בעריהרט די פּויליש - דייטשע בעציהונגען. אין קאָמוניקאַט ווערט געזאָגט צוו. אַנד.:

„מיר טוען דאָס אין דער איבערצייגונג, אַז היטלערס רעדע, אַלס אַנ׳אויסדרוק, וואָס ווערט אַרויסגעזאָגט לגבי דעם גאַנצען דייטשען פאָלק, מצד דעם פיהרער, וועלכער פערטריט זיין פּערזאָן די אומבעגרענצטע פעראַנטוואָרטליכקייט פון דער ווייטערדיגער עוואָלוציע פון זיין פאָלק, שטייגט איבער מיט איהר וויכטיגקייט די געוועהנליכע ערקלערונגען פון די אָנפיהרענדע מלוכה - מענער און געהערט ניכער צו דער קאַטעגאָריע פאַקטען פון גרויסען פּאָליטישען געוויכט.

פון קאַנצלערס ווערטער, וועלכע זענען געווידמעט פּוילען, איז אָהן שום ספק דער וויכטיגסטער אָפּשניט דער, אין וועלכען עס רעדט זיך וועגען פעלקער און מלוכות, וואָס זענען היינט געוואָרען ווירקליכקייטען און מיט וועלכע ס׳מוזען זיך רעכענען די פעראַנטוואָרטליכע מלוכה־מענער אין אייראָפּאַ. אין דער רייה פון די דאָזיגע מלוכות און פעלקער, האָט קאַנצלער היטלער נעבען איטאַליען און דייטשלאַנד, אונטערגעשטעלט פּוילען".

בעזונדער שטעלט זיך אויך דער קאָמוניקאַט אָפּ אויף דעם טייל פון היטלערס רעדע, אין וועלכער ער האָט בעריהרט די פראַגע פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען. „די ערקלערונג פון קאַנצלער היטלער — שרייבט „פּיפּ" — וועגען דער נויטווענדיגקייט פון טעטענזיוויטעטיגער אַכטונג פון די רעכט פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען, איז אין פּוילען פערשטאַנען געוואָרען אַלס א גאַראַנטיע פון פרייער קולטורעלער ענטוויקלונג פון דער פּוילישער בעפעלקערונג אין דייטשלאַנד".

ווי מיר זעהען אַלזאָ, שטעלט „פּיפּ" דעם אַקצענט אויף די בעציהונגען. וואָס הערשען אין דייטשלאַנד לגבי די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען. אין אייר… איז מען וועגען דער דאָזיגער פראַגע זעהר פּעסימיש און מען ווייזט אָן, אַז לעצטענס איז אין … לאַנד געשאַפען געוואָרען א היטלעריסטישער אַ… נאַציאָנאַל. גרויס אויפזעהען האָט אַרויסגערופען … פאַקט, וואָס אַלס פיהרער פון די דייטשען אין … לאַנד איז בעשטימט געוואָרען א געוויסער … באָהלע. דייטשלאַנד האָט טאַקע פון רעכט פון … ציאָנאַלע מינדערהייטען, אָבער נאָר פון די רעכ… די דייטשע מינדערהייטען אין אויסלאַנד. דער … בער שנגסט באָהלע, „דער פיהרער פון די דייט… אין אויסלאַנד" האָט איצט אין שייכות פון … טאָג פון דער ערמאָרדונג פון גוסטלאָף׳ן פערעפ… ליכט א מאַניפעסט, אין וועלכען ס׳ווערט צוו. אַנ… זאָגט:

„נאָך דעם האָזיגען פערברעכען איז געוו… קלאָר פאַר אַלע, אַז דאָס דריטע רייך פערטיידיג… לעבען און פערמעגען פון יעדען דייטשען … וואו נאָר ער זאָל נישט לעבען. גוסטלאָף איז ג… רען דער סימבאָל פון דייטשטום אין אויסלאַנד, … איז שטענדיג גרייט צו קעמפען פאַר זיינע נאַט… רעכט. זיין טויט האָט פון אַלע דייטשען. וואָס … נען אין אויסלאַנד, געמאַכט נאַציאָנאַל - סאָ… ליסטען".

ווי געזאָגט, האָט הער בעשטימען באָהלע… „אויסלאַנדס - פיהרער", אַרויסגערופען אַנ׳אויפ… גונג אין די אייראָפּעאישע פּאָליטישע קרייזען, … ציעל אין ענגלאַנד. עס האַנדעלט זיך אין דעם … באָהלע איז געבוירען געוואָרען אין קאַפּשטאַט … איז א בירגער פון דער דרום - אַפריקאַנישער … פּובליק. ער וואוינט נאָך ביז־איצט אויף אַנ׳… שען פּאַס, — און נאָר דאָס בעקאַנטע „בעלע… געזעץ" האָט איהם געגעבען דעם יסוד צו בעט… מען זיך פאַר א דייטש. אין די ענגלישע פּאָלי… קרייזען האַלט מען דאָס בעשטימען באָהלע… א גרויסער טאַקטלאָזיגקייט.

בכלל האַלט מען דאָס שאַפען ביים רייכ… אויסערן - מיניסטעריום א סעקציע פון „אויס… דייטשען", פאַר א מין גרינדונג פון א היטלער… שען אינטערנאַציאָנאַל. די אַרבייט פון דער ה… סעקציע וועט געפיהרט ווערען הויפּטזעכליך … דייטשען, וואָס האָבען אויפ׳ן סמך פון די של… טאַטען בעקומען אַנדערע בירגערשאַפט.

טראַגעדיע צוליב דעם נאַציסטישן ראַסען־געזעץ

וויען (יט״א) א יונגע פרוי, א קריסטין, וועלכע האָט חתונה געהאַט מיט א יוד און האָט א קינד איז אין וויען אָנגעקלאָגט און פער׳משפט געוואָרען פאַר צוריקקעהרען זיך קיין עסטרייך טראָץ דעם פערבאָט. די אָנגעקלאָגטע האָט דערציילט, אַז אין יאָהר 1933 האָט זי געמוזט אַנטלויפען פון דייטשלאַנד און איז אויך אַלס פרעמדע אַרויסגעשיקט געוואָרען פון עסטרייך. קיין דייטשלאַנד קען זי זיך נישט צוריקקעהרען, ווייל דאָרט מוז זי געהן אין תפיסה אויפ׳ן גרונד פון דעם ראַסען־געזעץ. אין משך פון די געריכטס - פערהאַנדלונגען האָט די אָנגעקלאָגטע אויסגערופען מיט פערצווייפלונג: „איך האָב דאָך נישט בעגאַנגען קיין שום פערברעכען!"

דער יודישער מאַן פון דער אָנגעקלאָגטער געפינט זיך אין דייטשלאַנד אין קאָנצענטראַציע־לאַגער.

10 פּראָצ. פון דער עסטרייכישער עמיגראַציע געהט קיין א״י

וויען (יט״א) לויט דעם נאָר וואָס פערעפענטליכען אָפיציעלען סטאַטיסטישען בעריכט האָבען אין משך פון יאָהר 1936 צעהן פּראָצ. פון דער אַלגעמיינער צאָהל עמיגראַנטען פון עסטרייך אויסגעוואַנדערט קיין א״י.

דאָס מיידעל אסתר...

פון דער סעריע: „יודען אין פרעמדען לעגיאָן"

פון י. חאַמסקי

דער לאָדזשער לעגיאָנער לאַנדאָ דערציילט זיין שווער לעבען אין פרעמדען לעגיאָן און באַקענט זיך מיט פאַרשידענע יודען פון לעגיאָן..

טאַזאַ איז אַ שטאָט, וואָס ליגט הויך אין די רג, לעבען ווילדען און אומבאַזיגבאַרען ריף. יס איז די שטאָט נישט. זון איז דאָרט דאָ א סך, בער הייס איז נישט. ווען איך בין אָנגעקומען הין, האָט לאַנדאָ מיך שוין אָבגעוואַרט.

— אסתר איז דאָ...

וועגען אסתר'ן האָט מען זיך דאָ איבערגערע ילט איינער דעם אַנדערן. אסתר איז דאָ געווען עפּעס א סימבאָל פון ווייבערישער אומאַנשטענ יגקייט און... רעספּעקט. אַן אַלזשירער יודיש מיידעל ין זי געווען און ווי א סך יודישע פרוי־ , האָט זי „געאַרבייט" אין א „הייזעל". אָבער יהר לעבען איז געווען צונויפגעבונדען מיט אַ רויעריגער און דראַמאַטישער ערינערונג וועגען יודישען לעגיאָנער, וועלכער האָט טייער באַצאָלט זיין ליבע צו אסתר'ן.

בייטאָג האָט לאַנדאָ מיך געפיהרט צו איהר, מאַכט איז געווען אומעגליך מיט איהר צו רעען:

— זי האָט א סך „ארבייט"..

לאַנדאָ האָט דערציילט די דראַ־ א יודישער יונגעל פון אוקראינע, קאַמינסקי, געדינט אין לעגיאָן. קיינעם האָט ער אויף וועלט נישט געהאַט. נישט קיין פאָטער, נישט מוטער. נישט קיין קרוב, נישט קיין ברודער. לעגיאָן" האָט ער געהאַט — און מעהר גאָרנישט. ער געדינט. שטיל, געהאָרכזאַם, פלייסיג. געווען קיין פחדן און נישט קיין בעזונדערער העלד. א גוטער, אַן אמת'ער לעגיאָנער. האָט איין טאָג זיך באַקענט מיט אַ „ווייב" אין דעם פערוויסטען קוואַרטאַל". איז ער צוריקגעקומען האָט דערציילט:

— אַ צאַרטע הויט האָט זי... א פיינע הויט!

און איז ווידער אַוועק צו איהר. האָט זי איהם געלייגט ווין, האָט ער אָפּגעזאָגט:

— איך טרינק נישט..

אַ בוך האָט ער געזעהען אין איהר צימער, ראָמאַן וועגען יודען. האָט ער געפרעגט:

— ביזט א יודישע?

— יאָ.

— איך אויך...

האָט א פריינדשאַפט זיך אָנגעבונדען ביי ביי־ דער אוקראַינער בחור, קאַמינסקי, האָט גענו־ איהר אויספרעגען:

— ווי קומסטו אַהער?

האָט זי פריהער דערציילט פאַרשידענע אויס ראַכטע זאַכען. נאָכהער געזאָגט:

— געה בעסער אַוועק פון מיר.

געוואָרענט איהם:

— אַזאַ פרוי ווי איך דאַרף מען נישט ליבען...

אָבער קאַמינסקי'ס לידיג האַרץ האָט אויפגעגמט. קיינעם האָט ער ביי זיבען דרייסיג יאָהר ט געהאַט אין דער וועלט, קיינער האָט זיין ין נישט אָנגעצונדען — און דאָס אומגליק ם געוואָלט, אַז מיט אמת'ער ליבע זאָל עס פלאַמען גראַדע פאַר אַזאַ פרוי. איז ער אַוועק צוריקגעקומען, ווייל זיין גורל האָט ווי מיט קייט שוין צוגעשמידט זיך צו דעם דאָזיגען מיי־ ל. האָט זי אויך דערפילט, אַז עס איז אויפריכ־ און זי האָט איהם דערציילט דעם אמת:

— אסתר הייסט זי... פון אַלזשירער יודען שטאַמט זי. א מאַן האָט זי געהאַט א מוזיקער. איז מיט איהם געפאָהרען פון שטאָט צו שטאָט. איז געווען אַ פאַרטענצערין אין אַ דאַנסינג. מאַן איז פון איהר אַוועק מיט אַן אַנדערער. זי ביסלעכווייז אַראָפּ, אַראָפּ, ביז דעם „מולען ש" פון טאַזאַ.

קאַמינסקי האָט גענומען בעטען:

— בלייב דאָ נישט.

האָט זי איהם ווייטער ערליך געוואָרענט:

— איך בין נישט פאַר דיר...

אומהיימליך איז געוואָרען קאַמינסקי'ן צו צאָה־ אסתר'ן פאַר זייגע בעזוכען. אַרויסנעמען זי „מולען רוזש" האָט ער נישט געקענט. אָבער האַרץ איז פול געווען מיט אסתר'ן. האָבען ע זיך צוגעזאָגט, אַז ווי נאָר קאַמינסקי וועט יגען זיינע פינף יאָהר אין לעגיאָן, וועלען ביידע אַוועק. האָט דאָס יודישע מיידעל געפרעגט:

— וועסטו וועלען חתונה האָבען מיט מיר?

— יאָ.

קאַמינסקי איז אַוועק אויף א צייט אין פעלד־קאַמפּאַניע. האָט ער געבעטען א חבר זיינעם, א יודישען לעגיאָנער:

— גיב אַכטונג אויף אסתר'ן.

האָט דער יודישער חבר צו גוט אַכטונג געגעבען. און ווען קאַמינסקי איז נאָך עטליכע חדשים צוריקגעקומען, האָט זי נישט געוואָלט מעהר איהם זעהן.

— איך בין נישט פאַר דיר.

דער חבר האָט מיט חוזק געלאַכט:

— לאָז זי אָפּ...

האָט קאַמינסקי פערשטאַנען. זעהט אויס, אַז אפילו אינ'ם אָפּגרונד איז נאָך אויך דאָ אַ גראַדאַציע פון בעגריפען וועגען ליבע. קאַמינסקי האָט פאַרטראָגען אַלע מענער, וועלכע האָבען געצאָלט פאַר אסתר'ס ליבע, אָבער נישט דעם יודישען חבר זיינעם... די פרוי איז געמאַכט פאַר פערראַטען דעם מאַן, אָבער נישט א חבר אַ יוד, א לעגיאָנער... ער דאַרף אָפּהיטען אַ וואָרט. א ווילדע רציחה האָט אַרומגענומען דעם שטילען אוקראַינער בחור. ער האָט גענומען אויפ'ן אויג דעם יודישען חבר. וואָלט עס אין שלאַכט געווען, וואָלט ער פשוט אומגעקעהרט די ביקס. דאָ האָט עס געדאַרפט זיין א קורצער און העפטיגער קאַמף. א קינזשאַל אין האַרצען! — האָבען זיי געדאַרפט זיין אַליין. אויג אויף אויג אין אַן'ענג אַראַביש געסעל אָהן עדות, און ווער עס וועט זיגען, וועט האָבען אסתר'ן... אַלע אין לעגיאָנערישער שלאָףקאַמער האָבען געוואוסט דערפון און אַלע האָבען געוואַרט דערויף, ווי אויף א מעטש, ביידע יודישע לעגיאָנערען זענען געווען פעסטע בחורים און דער צוזאַמענשטויס האָט צוגעזאָגט צו זיין שפּאַנענד. אָבער צווישען איז אַ שאָר געווען ביידע. דער חבר וואָלט בעצאָהלט טאַקע מיטן לעבען, אָבער קאַמינסקי וואָלט אַוועק אין די הייסע תפיסות פון אַפריקאַנער קאַטאָרגע. אויף אייביג אפשר. האָט מען צווויסען געגעבען דער מאַכט. איז געקומען א בעפעהל און קאַמינסקי איז ווייטער אַוועקגעשיקט געוואָרען: „אין בלעד ווערט ער פערגעסען!" — פערגעסען האָט ער עס אָבער נישט. איין פאַרטאָג נאָך א וואָך האַלטען האָט מען איהם געטראָפען זיצען אומבעוועגליך אויף א שטיין. דעם קאַפּראַל האָט ער געענטפערט מיט אַ ווילד געלעכטער... פונקט ווי די היענעס, וואָס לאַכען ביינאַכט, אַז עס רונצעלט אויף די הויט. דעם אָפיציר האָט ער געפרעגט, צי ער האָט אויך ליב טויטע סקאַלעס:: „מיט גרויסע לעכער, וואָס ענטפערען כאָ כאָ כּי כּי כּי!" — מען האָט געמיינט, אַז ער איז בלויז די זון, אָבער אין שפּיטאָל האָט מען איהם שוין פערהאַלטען, גענומען שיקען פון לאַזאַרעט צו לאַזאַרעט. דאַן בעפרייט איהם און איבערגעשיקט ביז פּאַריז, ער זאָל פאָהרען אויסלאַכען דעם ווילדען אויפטרייסעלדיגען ריכאָט פון היענעס פון דער וויסטע — אויסלאַכען זיי ערגיץ אין אַ משוגעים־הויז.

* * *

קאַמינסקי'ן האָב איך קיינמאָל נישט געזעהען, אָבער אסתר'ן יאָ. פאַר איינעם פון די הייזלעך פונ'ם „רעזערווירטען קוואַרטאַל" איז זי געזעסען. אַרום זענען די הייזלעך געווען אָפען און פרויען זענען געשטאַנען פאַר די טירען, זענען געזעסען אויף די שוועלען און האָבען גערופען::

— קום לעגיאָנער קום...

אויף טייל פערמאַכטע טירען איז געהאָנגען אַ צעטעל: „איסי מעזאָן האָנעט" (דאָ איז אַן'אַנ־שטענדיג הויז). לאַנדאָ איז צו צו אסתר'ן. ער האָט איהר עפּעס געזאָגט וועגען מיר. דערציילט איהר, אַז איך פאָהר צוריק קיין פּאַריז און איך וועל אפשר קענען אויפזוכען קאַמינסקי'ן... אסתר האָט זיך אויפגעהויבען, האָט איבערגעלאָזען די שטריק אַרבייט אויפ'ן בענקעל, איז שנעל צו צו מיר און האָט הייס א פרעג געטאָן:

— אמת?

אַ הויט האָט זי טאַקע געהאַט אַ צאַרטע, א הויט א פיינע. געקליידעט איז זי געווען איראָפּעאיש, נאָר מיט אַ סך זילבערנע רינגען אויף די פראַכטפולע הענד. די אויגען איהרע — גרויסע, הייסע, שוואַרצע — זענען פול געוואָרען מיט טרעהרען. זי איז ארין צו זיך, געריפען אונז און באַלד פון אַנהויב אָנגעהויבען רעדען אַזוי געריהרט:

— איך... איך בין שולדיג!

זי האָט איבערדערציילט די גאַנצע געשיכטע:

— זוכט איהם... זוכט איהם...

זי האָט אַרויסגענומען פון הינטער א ווינקעל א קליינעם גאָלדענעם מעדאַליאָן מיט א „שדי".

— איך שווער... אַז איך וועל פאָהרען צו איהם.

זי האָט געוויינט.

— ער איינער האָט מיך אמת געליבט.

שפּעטער האָט זי זיך בערוהיגט א ביסעל. האָט גענומען צוריק שטריקען די נאָל, אַנ'אויגעל נאָך אַנ'אויגעל. האָט בכלל אויסגעזעהען אַזוי אַנדערש, ווי די אַלע פרויען אַרום. שעהן איז זי געווען און געהאַט אַ'אַ פיינעם ריהרענדען אָנבליק. ווען איך וואָלט נישט מורא געהאַט פאַר'ן פערגלייך, וואָלט איך געזאָגט: — א פרומע קלאָרע אָנשטענדיגקייט! — בלויז די שטימע איז געווען הייזעריג און הויל פון איהר לעבען. פונ'ם שיכור'ן. האָט עס אויסגעזעהען, ווי א צווייטע פרוי אין איהר זאָל רעדען. זי האָט געשטריקט און גערעדט, ווי צו זיך אַליין:

— איצט בלייב איך שוין דאָ...

אויפגעקניפּט אַנ'אויגעל נאָך אַנ'אויגעל.

— און איינער האָט מיך געליבט... איינצער נאָר.

כסדר געשטריקט, ווי עפּעס אַנ'אָפּקומעניש.

— ער איז א יוד... איך אַ יודישע...

זי האָט צוריק בעהאַלטען דעם „שדי". פונקט ווי זי וואָלט געפילט, אַז ער דאַרף איהר נישט בעגלייטען אין איהר לעבען.

מיר זענען אַלע אַנטשוויגען. אַנ'אויפריכטיגער וועהטאָג האָט געשלאָגען פון איהרע רייד. צווישען דער „ליבע", וואָס דער טאַריף איז געווען אָנגעשריבען ביים אריינגאַנג: „ציווילע — 20 פראַנק, מיליטער־לייט — 10 פראַנק", האָט זיך אריינגעכאַפּט אינ'ם קליינעם צימערל אַזאַ אויפריכטיג געפיל און האָט געלאָזען א שווערע דראַמע הינטער זיך, האָבען מיר געקוקט אויף אסתר'ן, געקוקט ווי זי שטריקט די אויגעלעך, קניפּט די וואָל. אַ דריק אַהער. אַ דריק אַהין — און טרעהרען האָבען שטיל געפּלאַסקעט אויף איהרע קלאָהרע באַקען — טרעהרען האָבען פערפלאָכטען זיך אין דער וואָל, פונקט ווי זיי האָבען פערפלאָכטען זיך אינ'ם טראַגישען קנויפּ פון צוויי אָרימע, פון צוויי עלענדע מענשען־לעבענס...

פון יודישן לעבן אין דייטשלאנד

בערלין, (יט"א). אין משך פון די לעצטע 2 יאָהר זייט דאָס טאָרנעביט איז אַנגעשלאָסען געוואָרען צום דייטשען רייך, האָט זיך די צאָהל יודישע איינוואוינער פון דעם געביט זייער בעקאַנט, זעהר שטאַרק פערקלענערט. מעהרערע קהלות זענען אינגאַנצען אונטערגעגאַנגען, אין אַנדערע איז די צאָהל מיטגלידער אַזוי קליין, דאָס זיי זענען נישט ביכולת אויסצוהאַלטען די קהלה - איינריכטונגען. אין צוזאַממענהאַנג דערמיט ווערט געפּלאַנט צוזאַמענצושלייסען אין איין קהלה אַלע מעהר נישט לעבענספעהיגע קהלות. די דאָזיגע אַלגעמיינע קהלה זאָל פערוואַלטען מיטן אייגענטום פון די קהלה־איינריכטונגען אין די בעזונדערע ערטער אין אינטערעס פון דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג אין סאַאַרלאַנד און די צוזייט ליגענדע יודישע יחידים שטאַרקען דורך דעם, וואָס זיי וועלען ווידער בעקומען דאָס געפיהל פון צוזאַממענגעהעריגקייט צום יודישען כלל.

אין משך פון 1936 האָט זיך די יודישע קהלה אין שטעטין פערקלענערט מיט 271 נפשות. סוף 1935 האָט די קהלה געצעהלט 2153 מיטגלידער, ראַגנגען סוף 1936 בלויז 1936 מיטגלידער.

די יודישע קהלה אין דויסבורג צעהלט איצט לערך 900 מיטגלידער און האָט זיך זייט 1933 פערקלענערט מיט 50 פּראָצענט. פון דער יודישער ווינטער הילף געניסען אין דויסבורג לערך 275 פערזאָן.

יובילעאום פון א פערדינסטפולער יודישער פערזענליכקייט.

בערלין, (יט"א). די טעג פייערט זיין 30-יעהריגען יובילעאום אַלס סעקרעטאַר פון דער לאָזשע „בני ברית" אין דייטשלאַנד דר. ע. פינקוס. א תלמיד פון פּראָפ. גרעץ, האָט דער בעל־היובל זיך פערדינט געמאַכט אין פערשידענע געביטען פון יודישען לעבען אין דייטשלאַנד. נאָך מיט 40 יאָהר צוריק איז דר. פינקוס געווען טעטיג אין דער פערשפּרייטונג פון דער אומשיכטונגס אידעע צווישען דייטשע יודען. דר. פינקוס האָט מיטגעאַרבייט אין פערשידענע העברעאישע צייטשריפטען („המגיד", „העברי", „היהודי", און איז נאָך אין דער פריהער יוגענד צוגע שטאַנען צו דער חיבת־ציון בעוועגונג זייט 30 יאָהר סעקרעטאַר פון „בני ברית" האָט האָפּטזאַכליך דר. פינקוס זיך אַקטיוו בעטייליגט אין פערשידענע צווייגען פון עפענטליכען יודישען לעבען אין דייטשלאַנד.

צוויי קורסען פון אראביש ביי דער יודישער קהלה אין בערלין.

בערלין (יט"א). אויף דער העברעאישער לעהר־אנשטאַלט פון דער יודישער קהלה אין בערלין איז די טעג איינגעפיהרט געוואָרען דער אונטערריכט פון דער אַראַבישער שפּראַך. צו דער געלעגענהייט איז פאָרגעקומען א פּריוואַטע פייערלעכקייט אויף דער לעהר־אנשטאַלט, אויף וועלכער דר. אַלפרעד קלעע (לייטער פון שולרעפעראַט אין דער קהלה) האָט אויפגעקלערט דעם זין און ציל פון נייעם לעהר־געגענשטאַנד, די איינפיהרונג פון אַראַבישען אונטעררייכט — האָט דר. קלעע ערקלערט, — איז נישט געשעהן מחמת פּאָליטישע טאַגט־טעמים, זיין בעגריגדונג ליגט גיכער אין דער ערקענטניש פון דער געשיכטליכער בעדייטונג פון דער אַראַבישער בילדונג אין יודישען גייסטעס־לעבען. דאָס שטודיום פון אַראַביש דאַרף דינען דער פערטיפונג פון דער אַרבייט אויף דער העברעאישער לעהר־אנשטאַלט אין איהר אייגענטליכען אַרבייטס־געביט. דעם ערשטען פּאַרטראָג וועגען אָרט פון אַראַביש אין דער סעמיטישער שפּראַכען־וועלט האָט אין העברעאיש געהאַלטען דער דאָצענט פאַר אַראַביש דר. משה גאָלדמאַן, צום אַראַביש־קורס האָט זיך פערשריבען א גרויסע צאָהל צוהערער, האָט מען תיכף געמוזט עפענען א פּאַראַלעל־קורס.

לכבוד השם 500־טען געבורטסטאָג פון דן יצחק אברבנאל האָט דער יודיש־טעאָלאָגישער סעמינאַר אין ברעסלוי אויסגעשריבען א פּרעמירטע קאָנקורס אויפגאַבע אויף דעם טעמא: די משיח־לעהרען אין ביבעל־קאָמענטאַר פון אברבנאל."

האָלענדישע רעגירונג און די העברע־אישע אוניווערזיטעט אין ירושלים

אַמסטערדאַם, (יט"א) דער האָלענדישער בילדונגס־מיניסטער פּראָפ. פלאַטעמאַקער דע כּהוי אין האָט אויפגענומען די פאָרשטעהער פון דער העברעאישער אוניווערזיטעט פּראָפ. ד"ר א. פרענקעל און ד"ר קאָגאָוויץ, וועלכע געפינען זיך איצט אויף אַ פּראָפּאַגאַנדע־רייזע איבער האָלאַנד.

דער האָלענדישער בילדונגס־מיניסטער האָט זיך מיט גרויס אינטערעס אויסגעפרעגט וועגען דער ענטוויקלונג פון דער ירושלים'ער אוניווערזיטעט און דער אויפלעבונג פון דער העברעאישער שפּראַך אין א"י.

אויך דער אַמבאַסאַדאָר בירגערמייסטער ד"ר דע פלונט האָט אויפגענומען די פאָרשטעהער פון דער העברעאישער אוניווערזיטעט.

פּראָפּאַגאַנדע פאַר דער „דייטשער קירכע" אין עסטריך פערבאָטען

ווין (יט"א) אין קלאַגענפורט האָט מען געפּרובט גרינדען לויטן נאַצי־דייטשען מוסטער א סעקטע פון פערעהרער פון די אַלטע גערמאַנישע געטער. די מאַכט האָט אָבער פערבאָטען צו גרינדען די סעקטע און די פּראָקוראָר האָט אויך קאָנפיסקירט א רייהע בראָשורען געווידמעט די פּרינציפּען פון דער „קינפטיגער גאָטלעהרער" פאַר גאָטלעכטערונג און בעליידיגונג פון דער געזעצליך אָנערקענטער קירכע. געגען דעם פערפאַסער איז פערפיהרט געוואָרען א פּראָצעס.

פאַרשטעהער פון אַסימילאַטאָרען אין דער ווינער יודישער קהלה־פערוואַלטונג

ווין (יט"א) אויפן אָרט פון ד"ר יעקב עהרליך, וועלכע איז צוריקגעטרעטען פון אַמט פון וויצע־פּרעזידענט פון דער ווינער יודישער קהלה, איז אין הסכּם מיטן אָפּמאַך פון דער ציוניסטישער מעהרהייט געוועהלט געוואָרען דער וויצע ־ פּרעזידענט פון דער „אוניאָן פון עסטרייכישע יודען" (אַסימילאַטאָרען), ד"ר יוסף טיכא, וועלכער איז זייט 1920 אָהן אונטערברעכונג מיטגליד פון דער ווינער יודישער קהלה פערוואַלטונג.

ניו־יאָרקער פרוי איז די גרעסטע קינסטלעריז אויסצוקריצן צאַצקעס אויף מענשליכע לייבער

טאַטואירונג, דאָס הייסט, זיך אויסצוקריצן עס אויפ'ן לייב, איז איינע פון די עלטסטע עס אויף דער וועלט. שוין אין אַלטערטום האָבען מזרח־פעלקער פראַקטיצירט טאַטואירונג אַלס טייל פון זייערע רעליגיעזע מנהגים, און משה דער יודישער געזעצגעבער, וועלכער האָט גע, אַז די בני ישראל זאָלען זיך נישט פיה־ ווי די אַנדערע אומות, האָט טאַקע פערבאָטען ען זיך אויסצוקריצן בילדער אויף זייערע גער.

אויך היינט איז די מאָדע זיך צו טאַטואירען פערשפּרייט, און אַמשטאַרקסטען הערשט די צווישען מאַטראָזען, סאָלדאַטען און זייערס ען.

די טאַטואיר־קונסט איז א מאַנסבילישע פאַך, צווישען די מיטגלידער פון אָט דער פּראָפעסיע פאַרהאַן פיל, וועלכע זענען אמת'ן קינסטלער זייער געביט און מיט זייערע מאַגנעטישע נאָ־ און ספּעציעל־צוגעגרייטער טינט קריצען זיי אויס אויף דער הויט פערשידענע פיגורען און צאַצקעס, וואָס קאָנען קיינמאָל מעהר נישט אָפּגעמעקט ווערען פון לייב.

טאַטואירונג איז טאַקע א מענעריש פאַך, אָבער גראָדע א פרוי פערנעמט דעם אויבענאַן אין דעם פאַך.

איהר נאָמען איז מילדרעד האָל, און צוזאַמען מיט טאַמאַס לעי, וועלכער איז פון די אַקסלען ביז די פיס בעדעקט מיט טאַטואיר צייכענס, פערוואַלטעט זי מיט דעם טאַטואיר אינסטיטוט אויף 16 באָוערי, די ניו־יאָרקער גאַס, וועלכע איז בערימט אַלס צענטער פון שיכורים און היימלאָזע.

ווי מילדרעד האָל דערקלערט, לויט איהרע ערפאַהרונגען אין דעם פאַך, האָבען מאַטראָזען ליב, מען זאָל אויף זייערע לייבער אויסקריצען פיגורען פון נאַקעטע פרויען. סאָלדאַטען, ווידער, ציהען פאָר פאָנען און אָדלערס די עמבלעמען פון לאַנד. פרעמד־געבוירענע איינוואוינער אין ניו־יאָרק אימיגראַנטען פון קאַטוילישע לענדער לאָזען זיך אויסקריצען אויף זייערע הערצער צלמים און אַנדערע קריסטליכע סימבאָלען. פיל מענער און פרויען האָבען אויך א נייגונג צו טאַטואיר צייכענס און לאָזען זיך אויסקריצען די נעמען פון געליבטע.

אייגענטימער פון זעלטענע הינטלעך, קראָליקעס און גאָלד פיש האָבען אויך געבראַכט זייערע בעליבטע בעשעפעניש'ען צו טאַטואירען, כדי מען זאָל זיי דערקענען, אויב אַזאַ באַשעפעניש וועט פערלוירען, און מען זאָל וויסען צו וועמען עס געהערט. אַזוי ווי מען טאַטואירט מיט אַן'עלעקטרייזירטער נאָדעל, געהען אויס די מעהריסטע גאָלד־פיש אינמיטען דער טאַטואיר־פּראָצעדור, ווייל דער עלעקטרישער שטראָם איז צו שטאַרק פאַר זיי.

איינע א פרוי, וועלכע האָט זיך געשראָקען, אַז נאָכ'ן טויט וועט מען זי אריינלייגען אין אַ נאַסער, פינסטערען גרוב, האָט זיך געלאָזט אויסטאַטואירען אויפ'ן לייב דעם וואונש, אַז ווען זי וועט שטאַרבען זאָל מען זי פערברענען.

די פשיטיקער טראַגעדיע

אין ליכט פון די מאָטיוון פון לובלינער אַפּעלאַציע־געריכט

- 2 .ב -

דאָס אַפּעלאַציע געריכט פעטאָנט פון זיין זייט— אַז דאָס אויפטרייסען דורכן קרייז־געריכט פון אַ אַלגע־מיינע אַנשויאונג בנוגע דער אַפּשאַצונג פון די ער־קלערונגען פון די יודישע עדות איז נישט בעגרינדעט און נישט געטוי אַלס בעווייז פון וועלכען עס איז דער אויפגעגעבענעם פאַקטער אומשטאַנד, אַז דאָס זעלבע געריכט האָט דאָס רוב בעשולדיגטע פּאָלאַקען פער־משפּט אויפן סמך פון די ערקלערונגען פון די יודי־שע עדות.

דאַן נעהמט דאָס אַפּעלאַציע געריכט איבער צו דער בעהאַנדלונג פון סטאַניסלאַוו וויעשניאַק. האַלטענדיג זיך פון פערלויף פון די געשעהענישען אין דאָס דער ווייטער פאַקט.

דאָס געריכט שטעלט פעסט, אַז ווען **דער המון האָט זיך שוין געהאַט בערוהיגט און איז רוהיג געגאַנגען אויף דער וואַרשאַ־ווער גאַס, ווען די פויערען האָבען שנעל געשפּאַנט די פערד און פשוט אַנטלאָ־פען פון דער שטאָט,** האָן איז געפאַלען לעס־שאַס...

וויעשניאַק איז — לויט דער מיינונג פון געריכט — געפאַלען פון די דאָזיגע שאָסען.

אויפן יסוד פון די ערקלערונגען פון די עדות קומט דאָס אַפּעלאַציע געריכט צו דער דאָזיגער אי־בערציינונג שטיצענדיג זיך אַ חוץ דעם אויף דעם סי־טואַציע פּלאַן, וועלכען עס האָט אָנערקענט פאַר גענוי־גענד אויף אַזויפיל פינקטליך, אַז עס האָט אָפּגע־וואָרפען דעם פאָרשלאָג פון לעסקאָס פערטיידיגער אַ־דורכצופיהרען אַ לאָקאַלע וויזיע אויפן אָרט.

דאָס געריכט האָט נישט געגלויבט לעסקאָס ער־קלערונגען אַז אין מאָמענט פאַר זיין שאָס האָט זיך דער המון וועלכער האָט „בלומרשט" געשטורעמט אויף זיין טיר, געהערט שטימען וואָס האָבען געשריען: „וועלען מיר אריינקומען, דאָ וואוינט אַ רייכער".

דער בעשולדיגטער לעסקאָ האָט אויפן געריכט געשילדערט, אַז ער האָט געשאָסען אין דער הויך. דער פּאָליציאַנט פּאַרעק האָט ער אָבער געזאָגט, אַז ער האָט געשאָסען צום המון, ווייל ער האָט נישט גע־זעהן קיין פּאָליציי און די פויערען האָבען דעמאָ־לירט דאָס הויז.

די אַלע אומשטאַנדען שטעלען — לויט דער מיי־נונג פון אַפּעלאַציע געריכט פעסט — אַז לעסקאָ האָט געשאָסען פון פענסטער פון זיין וואוינונג דורך דער עפענונג פון דער צעבראָכענער שויב און אַזוי אַרום ער געוואָרען דער מערדער פון וויעשניאַק. לעס־קאָס שולד איז פולשטענדיג בעוויזען געוואָרען, שוין מיט פון פענסטער צום המון וואָס איז געשטאַנען אויפן גאָס, האָט לעסקאָ אויף אַזאַ אופן אויסגעדריקט זיין מיינונג פון זיין ווילען, זייענדיג מסכים אויף די פאָלגען וואָס זיין טאַט וועט מיט זיך פרענגען.

דאָס אַפּעלאַציע געריכט אָנערקענט, אַז **אין מאָ־מענט פון אויספיהרען דאָס פערברעכען האָט דער בעשולדיגטער געהאַנדעלט אונטער דער השפּעה פון שטאַרקער פסיכישער אויפרעגונג,** דער צושטאַנד נעמ־ליך פון אַלגעמיינער אויפרעגונג צווישען דער בעפעלקערונג און די חוגעשרעקונג, וואָס איז ענטשטאַנען אין פשיטיק דעם 9 מערץ, האָט זיך אָהן שום איבערגעטראָגען אויך אויף דעם בעשולדיגטען, אויך דער אַנבליק פון דער צובראָכענער שויב אין וואוינונג האָט דעם דאָזיגען צושטאַנד נאָך גע־שטאַרקט. דאָס געריכט האָט אָבער טראָץ ענדערונג פון דער קוואַליפיקאַציע נישט געמיל־דערט די שטראָף פאַר לעסקאָ אין דער הויך פון 8 יאָהר.

דאָס אַפּעלאַציע געריכט — שטעלט ווייטער פעסט די מאָטיוון — **געפינט נישט דאַגע־גען קיין שום יסוד אַנצווענדען לגבי דעם בעשולדיגטען די פאַרשריפטען פון אַר־טיקעל 21 פון שטראָף קאָדעקס** (נויט־פערטיידיגונג), ווייל עס פעהלען די בעדינגונגען סיי פון דער נויט־פערטיידיגונג, ווי אויך דאָס איבער־שרייטען איהרע גרענעצען, ווייל אויפן סמך פון די ערקלערונגען פון די עדות הויפטזעכליך פון דער פּאָ־ליציי, איז פעסטגעשטעלט געוואָרען אויף אַן אופן וואָס דערלאָזט נישט קיין שום ספיקות, אַז אין מאָ־מענט פון שיסען צום המון איז ער אָהרמטגעגאַנגען די גאָס און קיינער פון המון האָט זיך נישט אריינגע־ריסען אין קיין שום הויז און בעוואַרפען אין לעס־קאָס הויז: עס איז דעריבער נישט געווען קיין נויט־ווענדיגקייט אָפּצושלאָגען קיין אָנגריף, וועגען וועל־כען עס רעדט זיך אין אַרטיקעל 21 פון שטראָף־קאָ־דעקס, ווייל עס איז בעמליך נישט געווען קיין שום אָנגריף.

נאָכן אָרומרעדען די פּאַרוואַרפען פון דער בע־שולדיגונג, וואָס זענען געמאַכט געוואָרען לעסקאָן, געהט דאָס אַפּעלאַציע ־ געריכט איבער צו דער פראַ־גע פון פּרוב צו ערמאָרדען קוביאַק'ן פאַר וואָס לוזער קירשענצוויג איז פערמשפּט געוואָרען אויף 6 יאָהר תפיסה.

אנערקענענדיג די שולד פון קירשענ־צוויגן פאַר בעוויזען שטיצט זיך דאָס גע־ריכט אויף די ערקלערונגען פון קירשענ־צווייגען אַליין און אויך אויף די ערקלע־רונגען פון קוביאַקען.

סטאַניסלאַוו קוביאַק האָט אין געריכט פעסטגע־שטעלט, אַז אין בעשולדיגטען קירשענצוויג דער־קענט ער די פערזאָן וואָס האָט צו איהם געשאָסען. בעת דעם עהשטען פערהער אין שפּיטאָל האָט סור־ביאַק זייענדיג שווער קראַנק צוליב דער וואונד, ערקלערט, אַז ער קען נישט דעם נאָמען פון דער פער־זאָן, וואָס האָט צו איהם געשאָסען, ער ווייסט אָבער וואו ער וואוינט און אַז ער האָט פרידער און אַז אַלע האָבען זיי דעם צונאָמען „שויצאַקים".

דער דאָזיגער צונאָמען האָבען די קירשענצווייגס, ווען מען האָט קוביאַקן אין שפּיטאָל געוויזען דעם ברודער פון בעשולדיגטען לוזער קירשענצוויג — יאַנקעל קירשענצוויג האָט קוביאַק אָנגעוויזען אויף איהם ווי אויף דעם שיסער, בעטאָנענדיג אַז יאַנקעל

איז דאַן געווען אָנגעטאָן אין אַ קורצע לעדערנע קורטקע.

אויב מען נעהמט אין אַכט — ווערט געזאָגט אין די מאָטיוון — אַז ווי עס האָבען פעסטגעשטעלט די עדות, לוזער קירשענצוויג איז געווען אָנגעטאָן אין אַ לעדערנער קורטקע, ווערט קלאָר אַז דער געמיינער קוביאַק האָט על פּי טעות אָנגעוויזען איין מאָל אויף יאַנקעל קירשענצוויג'ן, אַלס אויף שיסער און דעריבער האָט דאָס אַפּעלאַציע געריכט די דאָזיגע ערקלערונג אָפּגעוואָרפען, אַז נעהמענ[...] דאָס וואָס קוביאַק האָט ערקלערט אין געריכט, [...] שטיצט זיך אויפן אָביעקטיווען אמת און ווערט שטעטיגט דורך די ערקלערונגען פון די אַנ[...] עדות.

הגם יאַנקעל קירשענצוויג, דער [...] דער פון בעשולדיגטען (וואָס איז [...] פרייט געוואָרען) האָט ערקלערט אַז [...] איז ער געווען אָנגעטאָן אין דער לעד[ער]נער קורטקע, האָט אָבער דאָס גע[ריכט] נישט געגלויבט אין דער ערקלערונג.

נאָך'ן אָרומרעדען די פּאַרוואַרפען לגבי לעס[קאָ] און קירשענצוויגן, געהט דאָס אַפּעלאַציע גע[ריכט] איבער אַרומצורעדען די פראַגע פון יצחק פריד[...] וואָס איז פערמשפּט געוואָרען פאַרן פּרוב צו [...] מאָרדען אַ „אומבעקאַנטען פויער" אויף 5 אַ[ון] האַלב יאָהר תפיסה.

ווען אַ יודישע טאָכטער שמד'ט זיך

כאַראַקטעריסטישע פּרטים פון'ם פּראָצעס געגען דער 17־יעהריגער משומדת'טע, וואָס האָט צוגענומען ביי איהרע עלטערן 15 הונדערט זל.

לובלין.

אין לובלין איז פאָרגעקומען אַ פּראָצעס געגען דער משומדת'טע און פון איהר שטיף ־ פאָטער האָט פון 1־טע מאי גאַס, וועלכע איז בעשולדיגט געוואָרען אין אַרויסגנבענען 15 הונדערט זלאָטעס ביי איהר מוטער. די אָנגעקלאָגטע האָט זיך פער־טיידיגט דערמיט, אַז דאָס געלד איז פון איהר פער־שטאָרבענעם פאָטער, ער האָט פאַר איהר אָנגע־גרייט אויף נדן, דעריבער האָט זי עס זיך גע־נומען.

דאָס געריכט, האָט די אָנגעקלאָגטע בעפרייט. אינטערעסאַנט און כאַראַקטעריסטיש זענען נאָך עטליכע מאָמענטען אין דאָזיגען פּראָצעס.

אַלס ציוויל־מאָהנער מצד דער מוטער פון דער לשומדת'טע און פון איהר שטיף פאָטער ראובן לאַנאַייל האָט געזאָלט אַרויסטרעטען דער אַדוו. סלאָבאָדקין. די ציוויל־תביעה איז לכתחלה דערלאָזט געוואָרען, נאָר פאַר'ן איבערלעזען פון'ם בעשולדיגונגס אַקט האָט דאָס געריכט געענדערט דעם בעשלוס און די ציוויל־תביעה איז בכלל נישט צוגעלאָזט געוואָרען. דאַנעגען זענען אין הסכם מיט'ן פערלאַנג פון פּראָקוראָר יאָ צוגעלאָזט געוואָרען די עדות, וואָס זענען אין דער ציוויל־מאָהנונג אָנגעגע־בען געוואָרען.

אַלס ערשטער עדות איז פערהערט געוואָרען די מוטער. זי האָט ערקלערט, אַז פון איהר ערשטען מאַן איז איהר גאָרנישט געבליבען, ער איז געווען אַן אָרימער שוסטער. בסך־הכל געאַרבייט פינף יאָר און דערנאָך געשטאָרבען. האָט ער דעריבער נישט געקענט אָנזאַמלען קיין נדן. דאָס געלד שטאַמט פון לאַנג־יעהריגער אַרבייט פון איהר צווייטען מאַן לאַנאַייל. שוין נישט איינמאָל איז די אָנגעקלאָגטע משומדת געכאַפּט געוואָרען ביי גנבות. ווען זי איז געווען אַנ'אָנגעשטעלטע אין געוועלב פון אלי בולץ האָט זי געגנבעט רעפאָרמען, הענטשקעס, פערפום און אַנדערע קליינינקייטען.

דער ריכטער פרעגט אַ הי צי זי האָט פערדרוס אויף דער טאָכטער פאַרוואָס. זי האָט זיך געשמדט, ענטפערט דערויף די מוטער:

— „זי האָט נישט געהאַלטען פון דער יודישער רעליגיע און וועט נישט האַלטען אויך פון דער קריסטליכער רעליגיע. זי איז געלאָפען צו אַ שגץ.

דער שטיף־פאָטער פון דער אָנגעקלאָגטער, לאַנאַייל, דערצעהלט פאַר'ן געריכט דאָס זעלבע, וואָס זיין פרוי און פערויכערט, אַז דאָס געלד האָט ער אַליין אויסגעאַרבייט, ווייל ער האָט חתונה געהאַט מיט אַ אַלמנה, וואָס האָט קיין גראָשען נישט געהאַט.

אַלס עדות מצד דער אָנגעקלאָגטער איז אַרויס־געטרעטען אַ געוויסע נאַביקאָווסקאַ, אַ שכנטע פון דער אומגליקליכער מוטער. די דאָזיגע קריסטין רעדט מיט טעמפּעראַמענט. זי ווייסט, אַז לאַנאַייל האָט חתונה געהאַט אָרעם מיט דער אַלמנה, זי האָט פּיין איינגעאָרדנט איהר וואוינונג, געקויפט מעבעל, געמאַכט איהם בגדים און דערנאָך — ווערט די דאָזיגע שכנטע פלוצלינג אַ מליץ־יושר פון דער מוטער פון דער אָנגעקלאָגטער — האָט לאַנאַייל אָנגעהויבען שלעכט בעהאַנדלען דאָס ווייב און איהר טאָכטער, וועלכע האָט געמוזט אַפּ אַוועק פון דער היים. די פרוי לאַנאַייל האָט זיך פאַר איהר געזאָלט אַמאָל קלאָגען, אַז ס'איז איהר געבליבען פון איהר ערשטען מאַן סחורה פאַר 12 הונדערט זלאָ־טעס און נישט קוקענדיג דערויף בעהאַנדעלט איהר דער צווייטער מאַן שלעכט.

די ערקלערונגען פון דער דאָזיגער עדות'טע רופען אַרויס פּראָטעסטען ביי דעם פּובליקום אין זאַל, וועלכעס בעשטעהט פון ס'רוב יודישע שכנים פון זאַמר און זיי קענען בעסער די בעציהונגען ביי לאַנאַיילען אין שטוב. דער פאָרזיצער פון געריכט מאַכט אויפמערקזאַם דעם פּובליקום זיך צו פער־האַלטען רוהיג.

דער ברודער פון פערשטאָרבענעם זיידהאַפט ערקלערט, אַז ער ווייסט נישט, ווענעמס עס איז דאָס געלד, וואָס די משומדת האָט צוגענומען. ער ווייסט אָבער, אַז זיין פערשטאָרבענער ברודער איז געווען אַ שוואַכער בעל־מלאכה און אַ גרויסער קבצן.

דעם יאַנ[...]ות ווערען געשטעלט פראַגען צי איז אמת, אַז ווען אַ יוד שמד'ט זיך זעצען זיך זייבע קרובים שבעה ווי נאָך אַ טויטען, דער עדות גיט דערויף אַנ'אויסמיידענדען ענטפער.

עס טרעטען אַרויס נאָך אַ רייהע אַנדערע יודישע עדות וועלכע דערקלערען, אַז דער פערשטאָרבענער פאָטער פון דער אָנגעקלאָגטער איז געווען אַ קבצן און האָט קיין געלד נישט געהאַט.

דער עדות אלי בולץ ערקלערט, אַז ער האָט אַמאָל געוואָלט באָרגען געלד ביי לאַנאַיילען דורך דער פערמיטלונג פון דער אָנגעקלאָגטער, האָט יענע איהם געזאָגט, אַז מיט'ן געלד דיספּאָנירט נאָר איהר מוטער און איהר מאַן וועט נישט באָרגען.

אַלס עדות טרעט אַרויס אויך דער 15־יעהריגער ברודער פון דער אָנגעקלאָגטער, זי ער דערקלערט. אַז זיין שוועסטער איז גע[...] אינדערהיים זעהר גוט. עס האָט איהר קיין נישט געפעהלט, דאָך האָט מען פון איהר גע[...] חרפות, ווייל זי האָט געאַרבייט ביי בולצן, געגנבעט אין די מוטער האָט געמוזט בעצאָ[לען] פאַר די גנבות. ה' בולץ בעשטעטיגט די זא[...] ערקלערונגען. זי האָט געגנבעט הענטשקעס, רע[...] מען. קומט אָבער די עדות'טע וואָזשניצקא ערקלערט, אַז בולץ האָט פאַר איהר אָפּגעל[...] די בעשולדיגונג אין גנבה און האָט פאַר [...] ערקלערט, אַז ער וואָלט די אָנגעקלאָגטע נאָ[...] צוגענומען אין געוועלב אריין. און ווען זי [...] זיך נישט שמד'ן וואָלט מען איהר אינערהיים געגעבען אַ חתן און צוגעגעבען נאָך 400 זלאָטעס.

מען פיהרט דורך אַ קאָנפראָנטאַציע פון [די] עדות. ה' בולץ לייקענט אָפּ דעם זאָגעני גענ[...] און די וואָזשניצקא האַלט, אַז ער זאָגט ליגענ[ט].

דער פּראָקוראָר האָט אין זיין רעדע אוי[ף]געשטיצט די בעשולדיגונג. דער פערטיידיגער, ראַזקי זאָגט, אַז ווען נישט דער פאַקט פון [...] וואָלט צו קיין פּראָצעס נישט געקומען. דאָס [...] פאַלען פון אַ יודישע נשמה האָט אויפגערעגט יודען און דעריבער זענען די עדות אַזוי פ[ו]ל שנאה און דערמאָנען מיט זייערע ערקלערונגען געשריי פון יודישען המון: זאָל מען איהם [...]צען. די אָנגעקלאָגטע איז נישט שולדיג אין גנבה, נאָר זי איז אַ קרבן פון טוישען די רעי[...] די עדות זאָגען ליגענד. עס זאָגט ליגענד יונגסטער עדות זלמן. עס זאָגט ליגענד דער סטער עדות בולץ. גלויבען קען מען נאָר עדות'דע נאַניקאָווסקאַ. עס איז נישט וויכטיג וו[...] געלד די אָנגעקלאָגטע האָט צוגענומען, וו[...] איז, דאָס זי האָט געהאַלטען, אַז דאָס געלד שט[אַמט] פון איהר פאָטער.

דאָס געריכט האָט דעם בעפרייאונגס־אורטייל מאָטיווירט דערמיט, דאָס מען קען נישט גלויבען אַז נאָך איר פאָטער איז דער אָנגעקלאָגטער געבליבען. די עדות האָבען אַ ברירה צו זיין אונטער איינפלוס פון פאַקט פון שמד און דערפאַר קען זיך אויף זיי נישט שטיצען.

דער גורל פון אַ פרוי

סענסאַציאָנעלער און שפּאַנענדער ראָמאַן

(72

ווען זי האָט זיך אויסגעוויינט און האָט שוין מעהר נישט געהאַט קיין טרערען, איז זי נאָך עטליכע מינוט געלעגען שטיל און פערטראַכט, זי האָט זעהר גוט בעגומען איהר לאַגע, געוואוסט, אַז קיין אויסוועג איז נישטאָ — זי מוז זיך אונטערגעבען, איהר אומפּאַטענטער כעס, איהר צאָרן, וואָס האָט נישט געקאָנט קומען צום וואָרט, די רציחה, וואָס האָט אין איהר געברענט און זי האָט זיי גאָרנישט געקענט טאָן, האָט זי אויפגעפרעסען. און ווי אַלע מאָל, האָט איהר האָפנונג אין איהר געטליכעט, איין געדאַנק האָט זי געטרייסט: נקמה! די אַלע בהמאַלע, אומענש־ליכע אומגערעכטיגקייטען און וועלכע זי ווערט טיראַ־ניזירט ווערען פערשטיקט מיט גערעכטיגקייט... מיט גערעכטיגקייט פון נקמה!־ זיי וועלען נישט בלייבען אומבעשטראָפט... זי וועט זיך אין זיי נוקם זיין! איהר גאַנץ לעבען וועט זי וואַרטען אויף זייער יום־הדין און דאַן... דאַן... דאַן... וועט זי ווי אַ ווילדער שיילאָק צו־העזן איהר מעסער אין זייער האַרצען בלוט, פלייש... בלו־טיגע נקמה!

וואָהנזיניג מיט ליידענשאַפט צו נקמה איז זי גע־לעגען הילפלאָז אין בעט און די הענט פון די צווייי מערדער... ביז דער בלוטיגער מאָמענט וועט קומען, האָט זיך דערווייל געראַפּט אונטערגעבען, און זי האָט מיט אַ סם אויף האַרצען, נאָר מיט אַ קאַלטער רוהיגקייט אויף די ליפּען זיך אָנגערופען:

— ציט איז טייער! וואָס דאַרף איך טון?

פאַן דיזענהאָף האָט אַ קוק געטון אויף דעם פאַ־ליאַס צו פעשטעטיגען אַז זיין נביאות איז מקוים גע־וואָרען: זי אויפגעשטאַנען רוהיג ווי אַ לעמעלע.

— צו געבריאַנדען! — האָט ער רוהיג אַ זאָג גע־טון,—אייער לעצטער שאַנס! איהר האָט אונז אין די הענט ווי מיר איך! מיר מוזען איך האָבען אויף היינט פיינאַבט! מאָרגען פאָהרט געבריאַנד אָפּ צום פראָנט און איהר זיט די איינציג צווישען אונז, וואָס קאָן פיי איהם אויסשפּיגען וואָס ס'איז פאַר אונז נויטיג. ווערט אייער אַרבייט היינט פיינאַכט געקרוינט ווערען מיט ערפאָלג, איז וואוויל צו איך! מיר ווער־לען זיך פאַר גאָרנישט אָפּשטעלען איך צו פאַרגי־טיגען... קיין סומע געלד וועט נישט זיין צו גרויס... אויב אָבער נישט...

זי האָט אויפגעהויבען איהרע אויגען צום פאַ־לזאַס און קלאָר געזעהען אז „אויב אָבער נישט" מאָר נישט זיין...

קאַפּיטעל 20.

עלף אַ זייגער פיינאַכט פון זעלבען טאָג, וואָס רחל איז דורכגעגאַנגען אַזעלכע ליידען, איז זי געזע־סען פיי זיך אין אויפנאַהמס צימער, אויסגעפוצט אין שענסטען און בעסטען, און געוואוסען געוואָרט

אויף געבריאַנדען ווען זי האָט געראַרפט טרעפען אין אַ רעסטאָראַן ניין אַ זייגער נאָר מען האָט איהם געלאָזט וויסען אַז זי וועט איהם נישט קאָנען זעהן ביז עלף און ביי איהר אין אַפּאַרטאַמענט...

דער צימער אין וועלכען זי איז געזעסען איז גע־ווען מונקעל בעלויכטען פון איין שטיהענדיגען עלעקט־רישען לאָמפּ מיט אַ גרויסען שוואַרצען אַבאַזשור, וואָס איז געשטאַנען ביים דיוואַן אויף וועלכער רחל איז געזעסען, זי איז געווען אָנגעטאָן אין אַ ווייס קאָ־לירט זיידענע קלייד, אָהן אַרבעל, און טיף אויפגעשניי־טען, ביז דער העקאַלטע און פלייצע. דאָס אַרויסגעוועד העגע לייב האָט געבלאַנקט, צאַרט פון טיף־רויטען קלייד מיט אַ שניי ווייסקייט, וואָס טאָר זייער יונגע פרויען האָבען. איהר שיינער קאָפּ שוואַרצע האָר האָט בעקרוינט איהר פיבערדיג בלאַסען געזיכט פון וועל־כען עס האָט געאָטעמט מיט צאַרטליכען שמאָליץ, וואָס האָט איהר צוגעגעבען אַ נישט צומריטליכע שיינקייט. אין איהרע קויל־שוואַרצע אויגען האָט געברענט ע־פעס אַ מאָהנער פייערל, וואָס האָט געדראָהט מיט גע־פאַהר...

זי איז געווען פאַרליבט אַ פּוס איבער אַ פוס און געחווען געמוישערט, איבערלאָזענדיג אויף די סיגאַר־העטלעך סמנים פון ליפּען־פּאָמאַדע ווי פרייש בלוט, פון ציט צו ציט האָט זי צונעמאַכט די אויגען און פערשטעלענדיג דאָס פייער, וואָס האָט אין זיי גע־ברענט. האָט איהר געזיכט אָנגענומען אַ רוהיגען אויסזעהן, מיט פאַרמאַכטע אויגען האָט זי אַריינ־געקוקט טיף אין איהר נשמה, זיך אין עפּעס דער־מאָהנט וועגען עפּעס געטראַכט...

זי האָט זיך צוגעהערט צום האָרפּסטימען ווינט, וואָס האָט געטומעלט ביים וואַיען אין דרויסען און מיט אַ ציטערדיגער נשרוואזיטעט אז אַן אויטאָמאָביל זאָל צופאָהרען און זיך אָפּשטעלען ביי איהר הויז, זי האָט געוואוסט, אַז געבריאַנד זאָל שוין וואָס גיכער די נאַכט זאָל שוין פאַריבער און זאָל זיין וואָס זיין... זי איז איצט געווען אין דעם צושטאַנד פערצווייפלונג ווען אַ מענש זאָגט:

„זאָל אַלץ גיין צום טייוועל, זאָל איך אפילו ווערען אַבי איבערקומען די ליידען וואָס צער[...] מיין האַרץ אין שטיקער"...

אַ פּאָר מאָל האָט זיך איהר אויסגעוויזען זי הערט דעם גערויש פון אַ צופאָהרענדיגען אַ[וטאָ]מאָביל. נאָר זי האָט געמאַכט אַ טעות, ווען זי ענדליך דערהערט, אַז עמיצער איז צוגעפאָהרען איהר געגענדען אזוי זעץ אין האַרצען, אַז זי איז געבליבען זיצען ווי פערשטיינערט און זיך נישט קאָנט ריהרען פון אָרט. ווען זי האָט געהערט, איז שוין ביי דער טיר האָט זי זיך אויפגעהויבען אָרט איהם גיין באַגעגענען. נאָר זי איז געבליבען שטיין אינמיטען צימער און ווייטער נישט געקאָנט אַ טראָט.

פּלוצים צו איהר בעגעגעניש מיט איהם נאָך געוועזען אפילו מינוטען, האָט זי געקוקט שרייען איהרע טעפיהלען מיט בראַוואָ וויערטער ווען די פּאַגעטענויש איז שוין געוואָרען אַ פאַקט זי מיט אַמאָל דערפיהלט דעם גאַנצען שווינדל דעם וואָס זי דאַרף באַלד טון...

זי האָט געבריאַנדן ליב געהאַט, ער איז [...] איינער פון די עהרליכסטע און פיינסטע מענ[שען] וואָס זי האָט אויף איהר לעבען געטראָפען. ער א[יז] איהר געווען פערליבט ווי נאָר אַ מאַן קאָן זיין ליבט אין אַ פרוי, ער האָט זי באַוואָרנט מיט אידעלסטע צערטליכקייטען און ביי איהר אַרו[ם] רופען די שענסטע געפיהלען. זי האָט נישט [...] איהם וויי טון, איהם פאַלשעווען, איהם נאַרע[ן].

(פאָרטזעצונג קומט)

דאס לאדזשער לעבען

מאָנטאָג, 8 פעברואַר
כ"ז שבט תרצ"ז
זון־אונטערגאַנג 4.37
זון־אויפגאַנג 6.43

דאָנערשטאָג קומט פאָר שאַניאַווסקי'ס פּראָצעס
פון יודישען צד וועט קיינער נישט אַרויסטרעטען
ווייל געגען אַ מינדעריעהריגען קען מען נישט אַרויסטרעטען מיט קיין ציוויל-מאַהנונג

דאָנערשטאָג הויבט זיך אָן אין לאָדזשער קרייז־געריכט דער פּראָצעס קעגן דעם מדוורינג־בעריהמ־טען העלד מאַדעאָוש שאַניאַווסקי, וועלכער האָט דער־שאָסען 2 יודען בערקאָוויטש און זענדעל און פאַר־וואונדעט אַנדערע צוויי — רובינשטיין און ווייס־זאַמד.

דעם אָנגעקלאָגטען וועט פאַרטיידיגען ווי עס שטעלט זיך אַרויס אַדוואָקאַט זאַבלאָצקי. לכתחילה האָבען די פאַמיליעס פון די דערהרג'עטע און פאַר־וואונדעטע געהאַט אָנגעשריבען פולמאַכטען פאַר די אַדוואָקאַטען ציטערמאַן, האַרטמאַן, רובין און סאָכאַטשעווסקי, אַז זיי זאָלען אַרויסטרעטען מיט אַ ציוויל־מאַהנונג געגען דעם מערדער, ווייל סיי די דערהרג'עטע און סיי די פאַרוואונדעטע זענען גע־ווען די איינציגע שפּייזער פון זייערע פאַמיליעס.

ס'האָט זיך אָבער אַרויסגעשטעלט, אַז דער מער־דער שאַניאַווסקי איז אַלט ערשט 18 יאָהר און גע־גען אַ מינדעריעהריגען קען מען נישט אַרויסטרע־טען מיט קיין ציוויל־מאַהנונג. דעריבער האָבען די אַדוואָקאַטען נישט אויסגענוצט זייערע פולמאַכטען, אַזוי אַז אויפ'ן פּראָצעס וועט קיינער פון יודישען צד נישט אַרויסטרעטען.

ס'איז כדאי צו פאַמערקען, אַז הגם געגען אַן 18־יעהריגען קען מען נישט אַרויסטרעטען מיט קיין ציוויל־מאַהנונג, האָט די דאָזיגע עלטער אָבער נישט קיין ווירקונג אויף דער אויסמעסטונג פון דער שטראָף.

א שיסעריי אויף באלוט
צווישן פערוואונדעטע שיכורים-אוואנטורניקעס

(א) נעכטען ביינאַכט זענען: יוזעף וואַינער, פּיאָטר פּאַפּיערניק, סטאַניסלאַוו פּושעזשינסקי, וולאַ־דיסלאַוו גזשעגאָזשעווסקי און אַלעקסאַנדער גזשאָנקאָור־סקי „הורמעם" בעפאַלען די וואוינונג פון אַ געווי־סען יאַן קאַזשערסקי (מאַרישינער 54) און געפאָדערט, אַז ער, קאַזשערסקי זאָל זיי אַריינלאָזען אויף דער התונה, וואָס קומט פאָר ביי איהם אין שטוב.

אַז קאַזשערסקי האָט זיי נישט געוואָלט אַריינלאָ־זען, האָבען די אָנפאַלער געלאָזט אין גאַנג שטעקענס און שטיינער און גענומען האַקען שויבען.

קאַזשערסקי האָט דאַן עטליכע מאָל אויסגעשאָסען פון אַ רעוואָלווער און שווער פאַרוואונדעט וואַינער'ן און פּאַפּיערניק'ן.

די פאַרוואונדעטע האָט פאָגאָטאָוויע צוגענומען אין שפּיטאָל און די אַלע איבריגע האָט פּאָליציי צו־גענומען אין אַרעסט.

קאאפעראטיווע קראוויארניע פאר יודישע קוה-בעזיצער
מעמאָריאַל צום „דזשאָינט" און צום קאָמיטעט פאַר'ן יודישען וועלט-קאָנגרעס

היינטיגע וואָך זענען אין דער שטאָט פינאַנ־דערגעקלעבט געוואָרען בעקאַנטמאַכונגען פון לאָדזשער שטעטישען סטראָסטווא וועגען ליקווידירען די קוה־שטאַלען אין צענטער שטאָט. דער טערמין איז פעסטגעשטעלט געוואָרען אויפ'ן 1־טען יולי, ווי מיר זעהען איז דער טערמין זעהר אַ קורצער, די דערמאָנטע פאַראָרדנונג דראָהט דעם יודישען קוה־בעזיצער צו פערלירען די פרנסה, דאָס שטיקעל ברויט, דערפון וועלען ליידען איבער 100 יודישע משפחות, זייער גורל איז אַ שרעקליכער ווייל 90 פּראָצ. פון די יודישע קוה־בעזיצער בעזיצען נישט די מעגליכקייטען איינצואָרדנען זיך אונטער דער שטאָט, ווייל דאָס איז פאַרבינדען מיט גאַנץ גרויסע אויסגאַבען, דאָס איינאָרדנען אין דער היינטיגער צייט אַ קראָוויאַרניע קומט אָן זעהר שווער. דאָס פאָדערט לויט די פאַרשריפטען, מערשידענע טייערע מכשירים אַ חוץ אַ ספּעציעלען ערשט־קלאַסיגען בנין.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט איז אין צענטראַ־לען קליינהענדלער פאַראיין פּאָמאָרסקאַ 15, ווי די קוה־בעזיצער זענען אָרגאַניזירט ענטשטאַנען אַ פּלאַן אויסצובויען אַ קאָאָפּעראַטיווע קראָוויאַרניע. צו דעם צוועק איז אָנגעשיקט געוואָרען אַ מעמאָריאַל צום „דזשאָינט" וועלכער האָט אין וואַרשע אַזאַ מין קראָוויאַרניע שוין אויסגעבויט, און אַ מעמאָריאַל צום לאָדזשער קאָמיטעט פון יודישען וועלט־קאָנגרעס, גלייכצייטיג וועט אונטערגענומען ווערען שריט דעם טערמין איבערצורוקען אויף אַ יאָהר־צייט.

געשטאָכען א שילער

(א) אין סטאַשיץ־פּאַרק האָבען אומבעקאַנטע פערשוינען מיט מעסערס בעפאַלען דעם אַרומגעהענ־דען 17־יעהריגען שילער עדוואַרד מאַטשיעיעווסקי (זאַ־ייניקאָווע 35) און איהם געפעהרליך צושטאָכען.

פאָגאָטאָוויע האָט איהם אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל. פּאָליציי זוכט די אָנפאַלער.

צעבראכען פיס

(א) אויף דער האַדאָמסקאַ גאַס האָט זיך צובראָ־כען אַ פוס די 32־יאָהריגע פּווליטאַ שאַראַס.

חאַה זעלטע האָט פאַסירט מיט העלענאַ וואַלאָלאַ — אויף דער פּושעטראַלניאַנאַ גאַס און קאַשימיעזש טשאַלעק.

(ז) אויף וועסאָלאַ 12 האָט זיך צובראָכען אַ פוס דער 34־יאָהריגער לאַזער ביין.

פּאָגאָטאָוויע האָט זיי ערטיילט ערשטע הילף.

א „זיידענע" גנבה

(א) עהערנעכטען ביינאַכט האָבען זיך גנבים אַריינגעקראָכען אין דעם זיידען־לאַגער פון משה דזשאַלאָווסקי (פּעטריקאָווער 38) און אַרויסגעטראָ־גען פון דאָרט עטליכע צעהנדליג שטיק זיידענס אין דעם ווערט פון 4000 זל.

פּאָליציי האָט פּעראָנדזשענט אַנ'ענערגישע אויס־פאָרשונג.

זעלבסטמארד

(א) אויף גלאָוואַצקיעגאָ 17 האָט זיך פער־סמ'ט מיט דענאַטוראַט־שפּריט אַ געוויסער סטאַניס־לאַוו צעגיעלסקי, פּאָגאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט ערשטע הילף.

דאס קינד, וואס איז אונטערגעווארפען געווארען אין „העלענובעק"
איז זעהר שווער קראנק און די מוטער דארף זיך מעלדען

בעת דער חנופה־פּיערונג, וועלכע איז פאָרגע־קומען פאַר די קינדער אין „העלענובעק" איז אונטער געוואָרפען געוואָרען אַ ייִנגעלע אין עלטער פון אַנ'־ערך 2 מיט אַ האַלב יאָהר. קיין דאָקומענטען האָט די מוטער, וועלכע האָט דאָס קינד אונטערגעוואָרפען, דעם קינד נישט מיטגעגעבען.

די פערוואַלטונג פון „העלענובעק" האָט דאָס קינד צוגענומען און איינגעאָרדענט אין אינטערנאַט. איצט איז דאָס ייִנגעלע זעהר שווער קראַנק געוואָרען און מען מוז אָפּפיהרען אין שפּיטאָל אויף אַ שווערע אָפּעראַציע. די פערוואַלטונג פון „העלענובעק" בעט דעריבער די מוטער, אַז קודם כל זאָל זי האָבען רחמנות אויף איהר קינד און קומען זיך זעהען מיטן קינד, וועלכעס פיינט זיך שטאַרק און דאַן זאָל זי געבען דעם דאָקומענט פונעם קינד, כדי מ'זאָל עס קענען היילען און געזונד מאַכען. די מוטער דאַרף זיך ווענדען צו ה' רומקאָווסקי, וועלכער גאַראַנטירט, אַז די מוטער וועט קיין שום אוננאַנגענעהמליכקייט נישט האָבען און דאָס קינד וועט ווייטער בלייבען אין אינטערנאַט.

איבערגעריסען דער הונגער=שטרייק
אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור"

(א) ווי מיר האָבען נעכטען מיטגעטיילט, האָבען די שטרייקענדע אַרבייטער אין ווידזעווער מאַנופאַקטור אין דער אָפּטיילונג פון קאָטאָניזירטען פלאַקס. איבערגעריסען דעם אָקופּאַציאָנס שטרייק וועל־כער דויערט שוין אַ לענגערע צייט פערשאַרפט מיט אַ הונגער־שטרייק.

צוליב דער אינטערווענץ פון די פאָרשטעהער פון דעם פּראָפעסיאָנעלען פעראיין האָבען די אַ־בייטער איבערגעריסען דעם הונגער און געבליבען נאָר ביי'ם אָקופּאַציע־שטרייק.

בעגרענצונג פון אינטערווענצען אין די פינאנץ-אמטען

(א) ווי מיר דערוויסען זיך, האָט דאָס פינאַנץ־מיניסטעריום צוגעשיקט אַ צירקולאַר צו דער לאָד־זשער פינאַנץ־קאַמער מכוח'ן ענטגילטיגען ליקווידירען די צו אָפטע אינטערווענצען אין די שטייער־אַמטען לטובת די צאָהלער.

אין דעם צירקולאַר ווערט אין דער ערשטער היה בעאויפטראָגט צו אָפּשאַפען די אינטערווענצען פון מלוכה'שע און זעלבסטפערוואַלטונגס בעאַמטע.

לויט דעם דאָזיגען צירקולאַר מוז איטליכער אינ־טערוועניערענדער האָבען אַ פולמאַכט פון דעם צאָה־לער, אַדער — אַז די אינטערווענץ קאָנען אַדורכפיה־רען נאָר אַדוואָקאַטען און אַפּליקאַנטען.

2 אויספלוגען קיין וויען
דעם 24/II – 2/3 און דעם 24/II – 9/3 85 זל. און 95 זל.
די לעצטע טעג פון איינשרייבונגען אויפ'ן אויספלוג קיין לאַנדאָן אויף די ירידים
אָברייזעס דעם 13 און 17 פעברואַר. אינפאָרמאַציעס און איינשרייבונגען:
Wagons Lits Cook
PIOTRKOWSKA 68, tel. 170-70.

נייער פאלקספלאץ

נעכטען זענען געווען 30 יודישע לויות

דער נעכטיגער טאָג איז געווען דער רע־קאָרד־טאָג אין דער צאָהל פון יודישע לויות אין לאָדזש, אויפ'ן בית־עולם האָט מען אַרויסגעבראַכט ...מתים.

צוליב דעם וואָס די ערד איז נאָך געפרוי־רען איז אונמעגליך געווען אַדורכצופיהרען אַלע לויות און עטליכע מתים זענען נאָך געבליבען ... נאַכט, די מלוים האָבען געמוזט שפּעט ביי ... צוריקגעהען אין שטאָט און וועלען מוזען ... אַמאָל היינט קומען צו די לויות פון זייערע ... נאָהנטסטע.

די בית־החיים־קאַנצעלאַריע אינפאָרמירט ... אַז מ'האָט צוגענומען נאָך אַ געוויסע צאָהל ... צו גראָבען די קברים, אָבער ס'איז אונ־מעגליך צוליב דער גרויסער צאָהל לויות אַלע אַדורכצופיהרען אין דעמזעלבען טאָג.

לוויה פון ד"ר סקאלסקי

(א) נעכטען ביינאַכט איז פאָרגעקומען די לוויה פון ד"ר סטאַניסלאַוו סקאַלסקי.

די לוויה, אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט ... טויזענד מאַן, איז געגאַנגען מיט די גאַסען: ... שינער, סלובנע, פּעטריקאָווער, 11. ליסטאָפּאַד ... אויפן אַלטען קאַטוילישען צמענטאַזש.

אין איהר האָבען זיך בעטייליגט פאָרשטייער ... דער וואָיעוואָדישער און זעלבסטפערוואַלטונגס־... דאָקטוירים, פאָרשטייער פון דער פּאָליציי ... או. וו.

...ם־טוב פון געווינען דעם ים

(א) לויט ווי מען אינפאָרמירט אונז, איז די ... פון געווינען דעם ים איבערגערוקט געוואָ־... פונם 10. פעברואַר אויפן 13. און 14. ד. ח. ... די אָרטיגע אָפּטיילונג פון דער ים־ און קאָלאָניאַל ... האָט שוין אויסגעאַרבייט אַ נייעם פּראָגראַם ... די פייערונגען, אין וועלכען פון וועלכען עס ... אַריין אַקאַדעמיעס, ספּעציעלע פאָרשטעלונ־... און אַ ווערבירונגס־אַקציע פון מיטגלידער.

שווער פערוואונדעט א יונג מיידעל

(א) אויף דער ווילענסקאַ גאַס האָט אַנ'אונ־בעקאַנטער פערשוין געשאָסען אויף דער 14־יאָה־ריגע מאַרישאַ יעזשערסקאַ און זי שווער פערוואונ־דעט אין בויך. אין אַ שווערען צושטאַנד האָט מען אָפּגעפיהרט אין שפּיטאַל.

פערטשאדעט געווארען

(א) אויף זגערזשער 104 איז פערטשאַדעט געוואָרען מיט גאַז אַ געוויסע לעאָקאַדיע סענק. פּאָ־גאָטאָוויע האָט איהר ערטיילט ערשטע הילף.

אפטייקען.

היינטיגע נאַכט - דיזשורען

(א) היינט ביינאַכט דיזשורירען: סאַדאָווסקאַ־... (זגערזשער 63), י. גראָשקאָווסקי (11 ליס־טאָפּאַדאַ 15), ט. קאַרל (פּילסודסקיעגאָ 54), ר. ...בעלינסקי (אַנדזשעיאַ 28), י. קאַנדזשינסקי (פּעטריקאָווער 165), ע. טילער (פּעטריקאָווער 46), אַנטאָניעוויטש (פּאַביאַניצער 56).

ZACHETA
זגערזשער 26
היינט און פאָלג. טעג
גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם!
1) „עזרא"
II
דיגאַנצע שטאָט רעדט פון דעם
אָנהויב 4 נ"מ, שבת און זונטאָג 12 בייט.

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעצ. פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע
האָט זיך איבערגעצויגען פון ציגעל־גאַס 7 אויף
69 פּילסודסקיעגאָ 69
(רוג נאַרוטאָוויטשאַ) טעל. 141-32
נעהמט אָן פון 8–10 פריה, 12–2 און 5–8 אָוו
זונטאָג און חגאות פון 9–11 פריה.

Dr. REICHER
פּאָלודניאָוואַ 28, טעל. 93-201
ספּעציאַליסט
פאַר מענער - שוואַכע - בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען פון פּסיכאָ־אַנאַליז
נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָוונד.

שענדליכער בלבול

אויף יודישע דאָקטוירים און אַפּטייקערס

„אָרענזאַוואָניק" בעשולדיגט, אַז זיי נסהמען אַוועק דאָס לעבען בײַ די, וואָס היילען זיך בײַ זיי

אין נעכטיגן נומער פֿון „אָרענזאָוואָניק" איז אָנגעגעבן אַ רשימה פֿון אַלע יודישע דאָקטוירים אין לאָדז מיט זייערע אַדרעסן. ס'איז נישט קיין צופֿאַל, וואָס אין דעם זעלבן נומער געפֿינט זיך אַ צווייטער אַרטיקעל וועגן דעם, אַז קיין קריסטען דאַרפֿן זיך נישט היילען בײַ יודישע דאָקטוירים, דערבײַ גיט מען צו פֿאַרשטיין דעם לעזער פֿאַר וואָס דאָס איז אַזוי.

קודם־כל שטעלט זיך דער מחבר אָן דערויף, אַז ס'איז פֿאַראַן אַ זעהר גרויסע צאָהל יודישע דאָקטוירים, און דער מחבר שטעלט זיך אַ פֿראַגע, פֿאַרוואָס יודען שטופּן זיך אַזוי שטאַרק צום דאָקטוירים־פֿאַך. ווי ס'זאָל נישט זיין, ווערט געזאָגט אין אַרטיקעל, פֿערלאַנגט דאָס פֿאַר פֿיל אַפּפּערווילליגקייט און אידעאַליזם, און וואָס מ'קען די יודען נישט חושד זיין.

און דאַן ווערט געזאָגט: „מיר האָבען צוליב דעם אָנגעהויבען צו זוכען די סיבה דערפֿון אין די ביכער, און וועלכע ס'ווערט בעטראַכט די יודען־פֿראַגע און מיר האָבען געפֿונען אַ וויכטיגען דאָקומענט, וועלכער איז פֿערעפֿענטליכט אין גלח טשעטשאָק'ס בוך א.נ. „דער פּראָגראַם פֿון דער יודישער „וועלט־פּאָליטיק". דער דאָקומענט אויף דער זייט 75 בעגרינדעט שוין פֿאַרוואָס די יודען האָבען אַזאַ ליבשאַפֿט צום דאָקטוירים־פֿאַך. מיר דערוויסען זיך פֿון דאָרט, נישט מעהר און נישט ווענינגער, אַז די יודען פֿון אַרלע אין מאַרסייל (פֿראַנצויזישע פּראָווינצען) זוכענדיג מיטלען געגען די פֿערפֿאָלגונגען מצד די פֿראַנצויזען אין יאָהר 1849 האָבען געשריבען אַ בריף צו דער העכסטע יודישער מאַכט אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל, אויף וועלכען זיי האָבען בעקומען פֿאָלגענדען ענטפֿער: „איהר בעקלאָגט זיך, אַז די גוים בעדראָהען אייער לעבען, מאַכט אייערע קינדער פֿאַר דאָקטוירים און אַפּטייקער, וועלכע וועלן שוין אַזוי מאַכען, אַז די גוים זאָלען זייער לעבען פֿערלירען אָהן דער מורא פֿאַר שטראָף".

און דאַן שרייבט דאָס גיפֿט־בלאַט: „ווען מיר פֿערגלייכען די איצטיגע צייטען מיט דער צייט ווען דער דאָזיגער בעפֿעהל איז אַרויסגעגעבען געוואָרען, מוזען מיר אָנערקענען, אַז עפּעס איז נישט אין אָרדנונג. אַ יוד — אַ דאָקטאָר, וועלכער איז געווען אַ זעלטענהייט אין מיטעל־אַלטער, האָט אין אונזערע צייטען מאָנאָפּאָליזירט די אַריער, הגם די יודישע בעפֿעלקערונג צו דער אַרישער איז אין דער פֿערהעלטניש פֿון 100:1. איז דאָס נישט אַמאָל די רעאַליזאַציע פֿון די יודישע פּלענער צו בעהערשען די וועלט אָהן אַ געוועהר־קאַמף — און דאָס דורך אונז אַליין, וועלכע רופֿען יודישע דאָקטוירים, און די רויטע מאַגיסטראַטען, וועלכע האַלטען יודישע דאָקטוירים".

דערייבער קומען די גיפֿט־מישער צום אויספֿיהר, אַז אין קיין שום קריסטליך הויז טאָר נישט אַרייַנקומען קיין יודישער דאָקטאָר.

צו אַזאַ אונגעהויערער און שרעקליכער געמיינהייט איז נאָך דוכט זיך קיינער נישט דערגאַנגען. דער דאָזיגער שענדליכער בלבול אויף יודישע דאָקטוירים און אַפּטייקער טאָר נישט בלייבען אָהן ענדע. די פּראָאינטערעסירטע מוזען דעריויף ווי געהעריג רעאַגירען.

יעהרליכע גענעראַל־פֿערזאַמלונג

פֿון דער סעקציע טאָרג און מאַרק־שטייער בײַ דעם צענטראַלען קליינהענדלער־פֿעראיין

אין צענטראַלען קליינהענדלער־פֿערבאַנד אַמאָרסקאַ 15 איז פֿאָרגעקומען די יעהרליכע גענעראַל־פֿערזאַמלונג פֿון די טאָרג און מאַרק־שטייער. דעם פֿאָרזיץ האָט געפֿיהרט ה' לובעלסקי, דעם טעטיגקייטס בעריכט וועגען דער גמילות־חסדים־קאַסע האָט אָפּגעגעבען פּרעזעס באַמשטיק. וועלכער ווייזט אָן אַז אין פֿערלויף פֿון יאָהר האָט די סעקציע ערטיילט איבער 200 מיטגלידער הלוואות אין דער הויך פֿון 50 ביז 100 זלאָטען אָהן פּראָצענט. דער רעדנער ווייזט דערבײַ אָן, אַז די קאַסע וואָלט געהאַט אַ גאַנץ ברייט פֿעלד פֿאַר אַרבייט. ווען זי זאָל נאָך ערווערבען אַ גרויסע סומע געלד אַלס גרונד־קאַפּיטאַל, דעמאָלט וואָלט זי געקענט נאָכקומען די פֿערלאַנגען פֿון אַלע מיטגלידער.

דאַן בעקומט דאָס וואָרט דער פּרעזעס פֿון פֿעראיין מענדעל מינץ, וועלכער שילדערט די געשאַפֿענע טרויעריגע לאַגע פֿון די טאָרג און מאַרק־שטייער. ער רעכענט אויס הונדערטער פֿאַקטען וועגן געבראָכענע עגזיסטענץ פֿון מיטגלידער אַ דאַנק דעם מאָגיסטראַט־בעהערדע, ער פּראָיעקטירט זיך צו ווענדען צום דזשאָינט נאָך וואַרשע וועגען גיכע קאָנסטרוקטיווע הילף. עס וואָלט כדאַי געוועזן זאָגט דער רעדנער אַז די יודישע געזעלשאַפֿט פֿון לאָדז זאָל זיך נעהנטער בעקענען און אינטערעסירען מיט'ן גורל פֿון סטראַגאַן.

דאַן רעדט אַ פֿאָרשטעהער פֿון די פּויזנער פּאָהרער האבערמאַן, וועלכער דערצעהלט ווי אַזוי עס זעהען אויס די טערגער אין פּויזנער קאַנט, ווי מיט געוואַלט בעזיטיגט מען יודען פֿון מאַרק און אין אַ גאַנץ כך פֿעלען מוז דער יודישער פֿאָהרער נאָך צולייגען פֿון 40—30 זלאָטעס אויף שפּעזען.

עס רעדען נאָך די ה"ה: גייסט, ניטקע, גליקסמאַן און גרינער. דאַן ווערט אויסגעוועהלט אַ נייע פֿערוואַלטונג פֿון פֿאָלגענדע פּערזאָנען: מענדעל מינץ, משה באַמשטיק, יוסף ראָזענבערג, יצחק גליקסמאַן, וואָלף לעש, יעקב מאַטני, דוד גרינער, אברהם מראַזאָוויעק, לייבוש בעלדערמאַן, אַלטער פֿליישער. רעוויזיאָנס קאָמיסיע: חיים ראָזענצווייג, שלמה ראָזענבערג, יחיאל בידערמאַן. ווירטשאַפֿטליכער־ראַט: מענדעל מינץ, דוד האַבערמאַן, אברהם לובעלסקי, לעווקאָוויץ, חיים ראָזענצווייג.

גרויסע פֿערזאַמלונג פֿון די קאַטאָן־אַרבייטער

(א) אין קינא „סטילאָוויי" (קיליגסקיעגאָ 123), איז נעכטען פֿאָרגעקומען אַ גרויסע פֿערזאַמלונג פֿון די קאַטאָן - אַרבייטער וועלכע האָבען זיך בעראַטען וועגען אָנגעהמען אַ שטעלונג, צוליב דעם געקינדיגטען מצד די אינדוסטריעלער קאָלעקטיוון אָפּמאַך. צו דער פֿערזאַמלונג זענען געקומען 2000 מאַן, וועלכע האָבען אויסגעהערט דעם בעריכט וועגן די בין־איצטיגע אונטערהאַנדלונגען מיט די אינדוסטריעלער, כדי צו ליקווידירען דעם קאָנפֿליקט אויפֿן פֿרידליכען אופֿן. עס איז צוו. אַגר. מיטנע־טילט געוואָרען, אַז אויף היינט, מאָנטאָג, דעם 8. ה. ח. איז בעשטימט געוואָרען אַ קאָנפֿערענץ פֿיום אַרבייטס - אינספּעקטאָר.

נאָך אַ לענגערער דיסקוסיע האָבען די פֿערזאַמעלטע אַרויסגעטראָגען אַ רעזאָלוציע, אין וועלכער עס ווערט געזאָגט, אַז פֿון דער שטעלונג, וועלכע זיי האָבען פֿערנומען אין דעם ענין וועלען זיי נישט אָפּטרעטען; אַז זיי וועלען פֿערטיידיגען די בין־איצטיגע פּונקטען פֿון קאָלעקטיוון אָפּמאַך (ד. ה. נישט לאָזען מינדערען די רעכט פֿון די אַרבייטער - דעלעגאַטען, און זיך נישט פֿערפֿליכטען נישט צו פֿיהרען קיין אָקופּאַציע שטרייק).

די פֿערזאַמעלטע האָבען גלייכצייטיג בעפֿולמעכטיגט די פֿערוואַלטונג פֿון די פֿעראיינען צו פֿיהרען אונטערהאַנדלונגען אין דעם זין, וועלכע עס איז אָנגענומען געוואָרען אויף דער פֿערזאַמלונג.

עס איז אויך בעשלאָסען געוואָרען נאָך דער קאָנפֿערענץ היינט מאָנטאָג אין אָוונט צוזאַמענצורופֿען אַ פֿערזאַמלונג פֿון די פֿאַבריקס - דעלעגאַטען, אויף וועלכער עס וועט אָנטשלאָסען ווערען די ענטגילטיגע שטעלונג וועגען דער ווייטערדיגער אַקציע.

Pomoc bezrobotnym to nie jałmużna,
to obowiązek i nakaz sumienia.

אַנגעשיכורט, אויסגעבערענט די אויגען, ערמאָרדעט, אַרייַנגעוואָרפֿען אין טייך

דער 74־יעהריגער שוועהר, אַרבייט אויס אַ פּלאַן צו ערמאָרדען זיין איידעם

דאָס לובלינער געריכט האָט דעם מערדער און זיין קאָכאַנקע פֿערמשפּט צום טויט דורך הענגען

לובלין. אין דעצעמבער ל. י. האָט מען היינטער הרובעשאָוו געפֿונען אין טייך אַ זאַק מיט'ן טויטען קערפּער פֿון פּויער יוזעף פּאַוולוק, ווי די אויספֿאָרשונג האָט פֿעסטגעשטעלט איז ער ערמאָרדעט געוואָרען דורכ'ן 32־יעהריגען יאַן יואַיטאַס און פֿון זיין 28 יעהריגע קאָכאַנקע, וולאַדיסלאַווא גלאַז, וועלכע זענען דערצו אָנגערעדט געוואָרען דורכ'ן 74־יעהריגען מאַזורעק, דער שוועהר פֿון ערמאָרדעטען.

צווישען שוועהר און איידעם זענען געווען קאָנפֿליקטען און זיי האָבען זיך צושלאָגען. דער שוועהר האָט דערלאַנגט געגען א'ה'עם אין געריכט. בעת'ן פּראָצעס האָבען זיי זיך אויסגעגליכען. דער שוועהר אָבער איז געווען אַ בעלנוקם און ער האָט דאָס גע־דונגען דאָס אויבענ־ערמאָנטע פּאָרל צו דערהרגענען זיין איידעם און אויך זיין אייגענעם זוהן קאָרל. בעדינגען האָט ער זיך 60 זלאָטיס פֿאַר בײַדע קעפּ. אַ קאַנטע האָט ער געגעבען וויטאָס'ן 10 זלאָטיס און אַ האַלבען ליטער ספּירט. דעם פּלאַן פֿון מאָרד האָט דער אַלטער אַליין אויסגעאַרבייט. פּאַוולוק האָט געדאַרפֿט ווערען אַנגעשכורט, די גלאַז האָט איהם געדאַרפֿט דערנאָך אַבגיסען מיט הייס וואַסער און דאַן זאָל מען איהם דערהרגענען. צו דעם צוועק האָט די גלאַז איינגעלאַדען צו זיך פּאַוולוקן, מכבד געווען איהם מיט בראַנפֿען און ווען ער איז שוין געווען אַנגעטרינקען האָט זי, כלומרשט צופֿעליג, אויסגעגאָסען אַ גלאָז הייסע טעה גלייך אין זיינע אויגען אריין. פּאַוולוק האָט אָנגעהויבען שרייען פֿאַר ווייטאָג. דעמאָלט איז וואַיטאַס אַרויס־געקראָכען פֿון אַ בעהעלטעניש, אומגעוואָרפֿען פּאַוו־לוקן אויף דער ערד און געשטיקט. וואַיטאַס איז אָבער געווען צו שוואַך צו פֿערניכטען דאָס שטי־קעל אַרבייט. אויף זיין פֿערלאַנג האָט די גלאַז געכאַפּט אַ האַק און דערלאַנגט פּאַוולוקן עטליכע מאָל איבער'ן קאָפּ. דאָס איבעריגע האָט מיט דער זעלבער האַק פֿערענדיגט וואַיטאַס, וועלכער איז דערנאָך אַוועק צו מאַזורעקן, אַז ער זאָל איהם העל־פֿען אויפֿרוימען דעם טויטען קערפּער. מאַזורעק האָט זיך נישט געאיילט, ווייל ער איז געווען פֿער־נומען מיט קיילען א חזיר. ערשט אין אָוונט איז ער צוגעפֿאָהרען מיט אַ פֿוהר צו וואַיטאַסעס הויז. דעם מת האָט מען פֿערנייט אין א זאַק, אוועקגע־פֿיהרט צום טייך און אַריינגעוואָרפֿען. אנשטאט געלד האָט מאַזורעק בעצאָהלט דעם מערדער מיט עטליכע מעטער ווייץ און עטליכע קילאָ פֿלייש און סלאָנינע.

פּאָליציי האָט באַלד געוואָרפֿען דעם חשד אויף וואַיטאַסן און זיין קאָכאַנקע. ווען מען האָט זיי אַרעסטירט האָבען זיי זיך תיכף מודה געווען און אָבערגעגעבען אַלע פּרטים. מאַזורעק האָט זיך אויך מודה געווען, אַז ער האָט אָנגערעדט צום מאָרד אָבער בלויז דעם איידעם און נישט דעם זוהן. דער 74־יעהריגער קערפּער איז געלעגען 48 שעה אין וואַסער.

דער בעשולדיגונגס אַקט איז שבעל צוזיפֿגע שטעלט געוואָרען. אין קרייז־געריכט האָט דער פּראָקוראָר פֿערלאַנגט טויט־שטראָף פֿאַר אַלע דריי. דאָס געריכט האָט וואַיטאַסן און זיין קאָכאַנקע פֿערמשפּט צום טויט דורך הענגען. דער אַלטער מאַזורעק איז פֿערמשפּט געוואָרען אויף אייביגע תּפֿיסה דעם אורטייל האָבען אַלע דריי אויפֿגענומען רוהיג.

KINO TEATR
MIRAŻ
היינט און פֿאָלג. טעג!
פּרעכטיגער דאָפּעלטער פּראָגראַם!
— I —
גרויסער
כשוף־מאַכער
אין דער הויפּטראָלע
A. CHOCHŁOWA.
— II —
סענאַריטאַ אין דער מאַסקע
אין דער הויפּטראָלע
JOHN BOLES.

גוט מאָרגען!

לאָדז, ביזט אויף צרות!..

אין זיין לעצטער רעדע, האָט דער וו... פּרעמיער קוו־אַטקאָווסקי געזאָגט, אַז ס'וו... פּראָיעקטירט צו שאַפֿען אַ נייעם אינ... סטריע־צענטער אין סאַנ־אָמיר.

(פֿון דער פּרעסע).

רבותי, ס'איז ביטער! ס'איז גאָר וואָ... פּאַזקודנע. אַ בייזע זאָרג אויף אונזערע קעפּ. איצט האָט מען געהאַט אַ קלאַפּאַט מיט פּרייזק... מיט טילקעס און פּשאָ־קעס. יאָ טרייבערן, נישט... בערדן. ביז איצט האָבען מיר געהאַט דאגות... די פּרנסה'לאָזע קצבים, פֿלייש־פֿיהרערס, שעכט... אַרבייטער. וואָס טוט מען מיט זיי? טאָמער הא... מיר געהאַט וועניג דאגות מיט די געטריי... טילקעס, איז געקומען אַ נייע צרה — פֿאַבריק... געבויט שפּינערייען, וועבערייען אַפּרעטורען אין שטעלט פֿאַבריק זמיט קוימענס. וואָס וועט מען... טון מיט די פּייפֿערס? אפֿשר איבערטראָגען זיי... פּייפֿערס קיין סאַנדאָמיר? איבערפּעקלען די ה... קאַרד־שטיהלען, קאַרט־שטיהלען, רעוואָלווער... לען. איינפּאַקען די „וועלף" אין סעלפֿאַקטאָרס די טשעמאַ־אַ־עס, און זיי עקספּעדירען קיין... דאָמיר? — פּאָלג מיך אַ גאַנג!

און וואָס וועט מען מאַכען מיט די פֿאַב... בנינים? וואָס וועט מען מאַכען פֿון פּאָזנאַנס... פֿאַבריק? פֿון „ווידזעוו"? פֿון אייטינגאָנ'ס פֿאַב...

און אפֿשר? אפֿשר וועט דאָס גאָר זיין בע... אַז מ'וועט עקספּעדירען דאָס ביסעל מאַשינען, מען די פֿאַבריק־בנינים איבערבויען אויף וואָ... זער, וועט יוערען אַ זול אויף דירות, וועלען וו... לייט נישט שטעהן אין גרויסען, יודען וועלן... נען אין פּאָזנאַנסקי'ס פֿאַבריק, אַנדערע יוד... דער ווי־זעיוער אַמעריקאַנער שפּיגעריי, אַרע... איטינגאָנען — ס'וועט זיין גוט!

אפֿשר? אפֿשר וועט דאָס איבערפֿיהרען די... דוסטריע קיין סאַנדאָמיר גאָר זיין לטובה, ... ווייסט?

און וואָס וועלען טון אונזערע סוחרים, ... סיאָנערען, מעקלערס און אַנדערע דלפֿנים?

און וואָס האָבען זיי איצט, אַז לאָדז איז... אינדוסטריע־שטאָט? האָבען זיי יאָ שבת צו...

איין נקמה וועלען מיר האָבען אין די סט... סטראַטאָרען: צוזאַמען מיט די מאַשינען, ... אויך די סעקוועסטראַטאָרען בעקומען אַנ'עקס... פֿון לאָדז.

אַב—נע...

די פֿאַמיליע פֿון פֿריידעל זלאַט...

דאַרף זיך אָפּרופֿען

מיט 2 וואָכען צוריק איז געפֿאַלען אין... אַ גרויסע פֿריידעל זלאַטניק, יוי מען זאָגט... פֿון כמעלניק, די פּאַגאַטאָוויע האָט זי דעמאָלס... פֿיהרט איז רעזערוו שפּיטאָל. נעכטען איז די... זאָין שפּיטאָל געשטאָרבען. חסד של אמת בעט... ריבער די קרובים פֿון די פֿערשטאָרבענע פֿר... זלאַטניק, אַז זיי זאָלען זיך מעלדען אין קאַנצ... פֿון דער געזעלשאַפֿט, כדי מען זאָל קענען אָ... פֿיהרען די לייה־פֿאָרמאַליטעטען

די קהלה זוכט

אַ געוויסען מרדכי לייב נאַיואַק, אַ זוה... יעקב און ריי זעל, געבוירען סאַכאַטשעווסק... בזשעזשין, געבוירען איז ער דעם 1. יאַנואַ... ווער ס'ווייסט עפּעס וועגען מרדכי באַוואַק דאַרף... פֿאַרמירען וועגען דעם די קהלה־קאַנצעלאַריע

ראַדיאָ־פּראָגראַם

מאָנטאַג. דעם 8־טען סעפּטעמבער

6.33 גימנאַסטיק, 6.50 מוזיק (פּליטען), ידיעות, 7.35 מוזיק (פּליטען), 8 אודיציע פֿאַר ... לען, 11.30 אודיציע פֿאַר שול־קינדער, 11.57 צייט... נאַל, 12.03 פּוילישע מוזיק (פּליטען), 12.40 ... 12.50 „פּוסטע קלאָסען" — שמועס, 1 פּליטען, ... לאַדזשער בערזע, 3 ווירטשאַפֿטליכע ידיעות, 3.15 ... לאַמען־קאָנצערט, 3.40 „אויף דער גליטש" — שמועס, ... קינדער, 3.50 מוזיק פֿאַר קינדער, 4.05 פּליטען, קאָנצערט, 4.50 רעפּעראַט, 5.05 מוזיק. רעפּאָרטאַזש, שמועס, 6 אַקטועלער שמועס, 6.10 ספּאָרט־ידיעות, שפּאַנישע לידער (פּליטען), 6.45 ליטעראַרישע ... 7.30 פּוילישע פֿאָלקס־קאַפּעלע, 8 קאָנצערט, 8.45 ... ידיעות, 8.55 אַקטועלער שמועס, 9 ליטעראַרישער ... 9.30 אָפּערע אין 1 אַקט, 10.30 פֿעליעטאָן, סימפֿ... אָרקעסטער.

J. AJZNER
CHIRURG
30 Zawadzka 30
POWRÓCIŁ.
przyjmuje od 6–8 w.

Dr. med.
...ALTRECHT
ספּעציעל־אַרצט פֿאַר הויט־, געשלעכ... קראַנקהייטען און מענער־שוואַכ...
האָט זיך איבערגעצויגען פֿון פּעטריקאָווער 10 ...
פּיעטריקאָווער 161
טעל. 245־21
נעהמט אָן פֿון 8 ביז 2 בייטאָג און פֿון 7 ביז ... זונטאָג און חגאות פֿון 9 ביז 1 בייטאָג ...
פֿאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצאַ־פּרייז...

ספּאָרט-באַוועגונג

ספּאָרט=שפּילען

טעכטען איז פאָרגעקומען די רעוואַנזש - פער־ מטשטונג וועגען דער לאָדזשער מייסטערשאַפט אין וויש־באַל פאַר מענער, צווישען דעם מייסטער פון ער לאָדזשער טרופּע „פּ'' מכבי און דעם מייסטער ון פאַביאַניצער קרייז .פאַביאַניצער גימנאַסטישע וועלשאַפט'', די פערמעסטונג האָט זיך פערענדיגט מיט א זיג פון דער יודישער מאַנשאַפט און דער פער עלטניש פון 11:23.

צוליב דעם זיג פון „מכבי'' וועט קומענדיגען נטאָג פאָרקומען די דריטע פערמעסטונג פון די ערמאַנטע מאַנשאַפטען, וועלכע דעצידירען וועגען ריינגעהן אין קלאַס „א''.

2 באָקס-מעטשעז אין לאָדז

סאַקאַל (פּויזען) — גייער 6:10
סאַקאַל (פּויזען) — קרושענדער 4:12

קויש=באַל

נעכטען איז פאָרגעקומען א פערמעסטונג אין יש־באַל צווישען „מכבי" און פאַביאַניצער ספּאָרט ראיין. געזיגט האָט „מכבי" אין פערהעלטניש 11:. איצט וועט נאָך פאָרקומען נאָך איין מעטש ווישען די צוויי מאַנשאַפטען און דער זיגער וועט וואַנסירען אין דער „א" קלאַס.

הרליך וויצע וועלט-מייסטער אין פינג-פּאַנג

אין באַדען, הינטער וויען, האָט זיך פערענ־ יגט דער פינאַל־מעטש וועגען דער וועלט-מייס רשאַפט אין פינג־פּאַנג צווישען דעם יוד אויס ילען עהרליך און דעם עסטרייכער בערגמאַן. גע־ ט האָט בערגמאַן 2:3. אַזוי־אַרום איז בערגמאַן וואָרען וועלט־מייסטער און עהרליך וויצע-וועלט יסטער.

נישט צוגעלאָזען קיין יודען אין שווים-פערבאַנד

נעכטען איז אין וואַרשא פאָרגעקומען די למיינע פערזאַמלונג פון פּוילישען שווים= באַנד. דער פאָרשלאַג פון פּוזנער קרייז וועגען צוגעהמען אין שווים.פערבאַנד קיין יודישע ען איז נישט אָנגענומען געוואָרען צוליב לע טעמים.

„פון בר-כוכבא"

דער גנעסטאַר פון די יודישע ספּאָרט - קלובען אויפן שטח פון גענו. קאָנגרעס פּוילען, דער לאָדזער „בר־כוכבא'' — וועלכער פייערט דעם הייטיגען ווינ־ טער־סעזאָן דעם 25־יעהריגען יובּילעי פון זיין עקר־ זיסטענץ און טעטיגקייט — געהערט צו די אויסגעצייכ־ נעטע ספּאָרט און טורן־פעראייגען, וועלכע פיהרען א פּלאַנמעסיגע מאַסען־אַרבייט אין דער ריכטונג פון האַרמאָנישער אַנטוויקלונג פון קערפּער און גייסט.

אַנ'אָפּשפּיגלונג פון דער האַריגער סיי גימנאַסטי־ שע, סיי ספּאָרטליכע, סיי קולטורעלע אַרבייט גיט — פאָלגענדיגער וואָכען־פּלאַן:

גימנאַסטיק:

פאַר יוגענטליכע (יונגלעך און מיידלעך, יונגערע און עלטערע גרופּען) טרעטען צו 2 מאָל וועכענט־ ליך.

מענער גרופּען:

נאָרמאַלע גימנאַסטיק 2 מאָל וועכענטליך, מוס־ טער־גימנאַסטיק — 2 מאָל וועכענטליך, גרעטער־ גימנאַסטיק — 2 מאָל וועכענטליך.

דאַמען - גרופּען:

נאָרמאַלע גימנאַסטיק 2 מאָל וועכענטליך, מוס־ טער־גימנאַסטיק — 2 מאָל וועכענטליך. עס ווערען אויך אָנגענומען איינשרייבונגען אויף גימנאַסטיק פאַר משפחות און דאַמען - אָנפענגער — די גרופּען ווערען געעפענט אין די נאָכמיטאָג שטונדען. דער אָפּ־ צאָל איז א מינימאַלער.

ספּאָרט

אַלע אונטען - אויסגערעכנטע ספּאָרט-סעקציעס פונקציאָנירען לויט פאָלגענדיגען פּלאַן: ספּאָרט־שפּילען — מאָנטאָג און מיטוואָך אין לאָקאַל פון דער פאָלקס שול, שטעגלעמאַ 22, האַנד־באַל, קויש־באַל א. א. באָקס־סעקציע—דינסטאָג און פרייטאָג צוגרייטונג פון באָקס, טאַקטיק, ספּאַרינג, שווער־אַטלעטיק—זונ־ טאָג, דינסטאָג, טעכניק פון געוויכט הויבען און רינג־קאַמפען.

ציקליסטען - סעקציע — זונטאָג און פרייטאָג, טרעניגען אויף תּאָמאַ־אָפאַראַטען; פוטבאָל־סעקציע— זונטאָג און פרייטאָג — ווינטער צוגרייטונג; סקי - סעקציע — מיטוואָך טרוקענע צוגרייטונג, שווים־ סעקציע — שבת ארויספאָהר אין זגערזשער באַסיין; פינג־פּאָנג סעקציע פאַר יוניאָרען — טרע־ נירט 3 מאָל וועכענטליך.

קולטור-אַרבייט

די קולטורעלע אַרבייט פון „בר כוכבא'' ווערט אויסגעפיהרט דורך דער קולטור־סעקציע, וועלכע אָרגאַניזירט פאָרלעזונגען אויף ספּאָרטליכע און גע־ זעלשאַפטליכע טעמעס, די סעקציע גרייט אויך צו א ציקעל רעפעראַטען אויפ'ן געביט פון ספּאָרט־היגיענע, אין וועלכע עס וועלען ספּעציעל בעריקזיכ־ טיגט ווערען די הערנערונג פון ספּאָרטלער, וועקסעל שטאָף און דרינגענדע הילף אין א פאַל. די רעפעראַ־ טען וועלען געהאַלטען ווערען דורך דאָקטוירים־ ספּעציאַליסטען.

מוזיק - סעקציע

די מוזיק - סעקציע האָט דעם איצטיגען ווינטער סעזאָן בעגייסט איהר טעטיגקייט. די פּראָבען קומען פאַר רעגולער. יעדען דינסטאָג אונטער דער לייטונג פון בעקאַנטען דיריגענט, ה' זילבערבוים.

סיי די ספּאָרטליך - גימנאַסטישע, סיי די קולטור־ רעלע אַרבייט ווערט אויסגעפיהרט אין די רעמאָנ־ טירטע און איבערגעבויטע זאַלען פון קלוב, וועלכע זענען בעזאָרגט מיט די אַלע נויטיגע מכשירים און צוגעפּאַסט צו די נייעסטע בעדערפענישען.

באָקס=פערמעסטונגען וועגען דער פּוילישער מאַנשאַפט=מייסטערשאַפט

י. ק. פּ. (לאָדז) — צעגעלסקי (פּויזען) 6:10

דער לאָדזער י.ק.פּ. האָט זיך נעכטען פערמאָס־ טען מיט דעם פּויזנער „צעגעלסקי'' און געווינט אין דער פערהעלטניש פון 6:10. פון י. ק. פּ. האָט פאַ־ פּיעלאַטי רעמיזירט, ספּאַרענקעוויטש האָט געוואונען, נישעסלאַווסקי האָט פערשפּילט, וואַזשניאַקעוויטש האָט געוואונען דורך ק. אָ. דודקאָווסקי האָט רעמי־ זירט, כמילעווסקי האָט געוואונען אויף פונקטען, בישטשאַק האָט געוואונען. אין האַלב־שווערען וואָג האָט י. ק. פּ. אָפּגעגעבען 2 פונקטען דורך וואַלקאָ־ ווער, ווייל זי האָט נישט צוגעשטעלט קיין באָקסער.

וואַרטאַ — אַקענטשע 6:10

די מייסטערשאַפטס - טאַבעלע זעהט דעריבער אויס אויף א פאָלגענדען אופן: וואַרטאַ, י. ק. פּ. אַקענטשע, ה. צ. פּ.

פון דער שווים-סעקציע „ביי מכבי"

די שווים־סעקציע פון „מכבי" טיילט מיט, אַז עס זענען בענייט געוואָרען די שווים טרעניגען אין זגערזשער באַסיין. מיט די טרעניגען פיהרט אַן א פאַכמענישער אינסטרוקטאָר.

אינפאָרמאַציעס ערטיילט דער סעקרעטאַריאַט פון „מכבי".

פון לאָדזער „מכבי" סקי-ספּאָרט

די פּוילישע געזעלשאַפט צו פלעגען דעם סקי־ ספּאָרט אָרגאַניזירט אין די טעג פון 11 — 21 פעב־ רואַר א נאַרטען־רייזע אין דער לענג פון די קאַר־ פּאַטען.

די מיטגלידער געניסען פון א הנחה פון 15 פּראָצ. און אַנשטאָט 175 זל. צאָהלען זיי נאָר 150 זל.

Dr. med. L. Berman
...געלביאַנאַ 15 טעל. 149-07
...אַל-אַרצט פאַר מענער · שוועכע-בע
...אַנדלונג אין סעקסועלע בעראַטונג
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט.
זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג
...אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזען

„דער פערקלעהרטער יוד"
(צו הענעך באַרטשינסקי'ס איצטיגע אויסשטעלונג)

דאָס וואָס עס וואַרפט זיך דער-עיקר אין אויג אויף באַרטשינסקי'ס אויסשטעלונג איז זיין צוריקקעהר צו זיך אַחוים —

דער צוריקקעהר, וואָס דאַטירט זיך נישט פונם אָנ־ הויב פון דער אַפּאָקאַליפּטישער היטלעריאַנע. ווען ער איז אין דער „ווירקליכקייט" צוריקגעקומען קיין פּוילען, אַנ'אַדורכגעווייקטער און אַדורכגעזאַפּטער מיט דער מאָר־ מעלאַדע פון דעם לעמאַלפּט-אונטערגייענדען דייטשען עקספּרעסיאָניזם — נאָר איז איצט טאַקי בפירוש דער ווירקליכער (אָהן געזונטפּוילעך) צוריקקעהר צו זיין יש און תּוכן

באַרטשינסקי איז צוריקגעקומען צו זיין איבערלי־ כער שטולער לירישקייט און אויפריכטיגקייט פון קלאָ־ רער, בולט'ער און זיכערער צייכנונג און צו דעם צאַרטען קאָלאָריט פון זיין פּאַלעטע, וואָס האָט איהם בשעתּו אַרויסגעהויבען פון צווישען א סך זעהר א סך יודען מאָלערס, וואָס „טרייבען" מאָלעריי אויף פערשידענע פּלאַכקייטען..

עס איז א פרייד צו דערזעהן, ווי באַרטשינסקי האָט זיך א חויב געטאָן פון די אַלע פרעמדע אָנגעלאָפענע קאָמ־ פּליצירטע השפּעות, וואָס האָבען אויף איהם געלעסטיגט א צייט לאַנג, האָבען זיך צו איהם נישט געפּאַסט און האָבען פערטונקעלט זיין עמפּינדליך אויג פאַרן יודישען לייב און לעבען.

עס איז דעריבער אפשר נישט צו וואונדערן זיך אויף זיין איוליגקייט (פּאַסטעל און אַקוואַרעל), וואָס נעמט זיך אוודאי פון דעם איבערפלוס פון ווידער-דערזעהן די אייגענטליכע ליכטיגע פאַרביגקייט פון דער בונטער וועלט און מענש, ביז צו דעם פרעכטיגען „פערטראַכטען יוד" (נומער 12), וועלכער דאַרף אייגענטליך הייסען „דער פּוילישער יוד אין אַנאָ דאָמיני 1937".

שלום עליכם, הענעך, צו דיין צוריקקומען !

B.

טעאַטער, מוזיק און פערוויילונג (קאָמוניקאַטען)

גרויסער טאַנץ - פעסטיוואַל אין פילהאַרמאָניע

זונטאָג, דעם 14 פעברואַר, ערוואַרט לאָדז א גרויסע איבעראַשונג. ס'וועט אַרויסטרעטען דאָס פענאָמענאַלע טענצער-פּאָר רוט מאַרעל און געאָרג גראָקע, וועלכע האָ־ בען אויפן אינטערנאַציאָנאַלען טאַנץ-קאָנקורס אין וואַר־ שא בעקומען די העכסטע אויסצייכנונג פון מלוכה-פּרע־ זידענט אין א גרויסען גאָלדענעם מעדאַל. דאָס טאַנץ־ פּאָר וועט אַרויסטרעטען מיט א רייה העררליכע טאַנץ־ קרעאַציעס, וואָס האָבען נישט קיין גלייכען אין דער וועלט.

דעלאַ ליפּינסקאַיאַ אין פילהאַרמאָניע

אין זאַל פון פילהאַרמאָניע וועט פאָרקומען דעם 12 ד. ח. 8.30 דער איינציגער אָוונט פון דער בעריהמטער אויסגעצייכענטער דעלאַ ליפּינסקאַיאַ. דעלאַ ליפּינסקאַיאַ זינגט אין 5 שפּראַכען. אין פּראָגראַם זענען פּוילישע, דייטשע, רוסישע, פראַנצויזישע און ענגלישע לידער, פער שידענע פּאַראָדיעס, פיגורינקעס א. ד. ג.

פון די פּוילישע טעאַטערס

אין שטאָטישען טעאַטער ווערט הויגט 8.30 אָוונט געגעבען א פאָרשטעלונג פון „פּאַקעל באַלעט".

— אין טעאַטער פּאַלסקי ווערט הייגט 8.30 אָוונט געשפּילט „בונט וו' דאַמן פּאַפּראַטוי".

— אין פּאָפּולאַרני ווערט הויגט 8.30 אָוונט גע־ שפּילט „ראַקסי".

Dr. med. Trepman
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפילים און הויט-כ'אַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע אויך אַלע אַרט אַנאַליזען.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 12-234
נעמט אָן פון 8—11 נאָכמ. און פון 6—9 אָוונט

י. איזראַעל
...אריף באַוואַמיעסקא
שפּאַנענדער ראָמאַן פון לאָדזשער לעבען

— מיר איז עפּעס איינגעפאַלען, האָט קראַנץ גע־ ..., אָבער דאָס וואָס איך וויל אייך זאָגען האָט ... גאָרנישט קיין שייכות מיט מיין אַמט, נאָר איז א פּריוואַטע טובה.

צילקע האָט זיך אָפּגעשטעלט, כדי אויסצוהערען ... בעאַמטען.

— קומט צו נעהנטער, זעצט זיך אַוועק, יועל אייך זאָגען וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך.

צילקע האָט מעכאַניש זיך אַוועקגעזעצט, הגם זי ... געוואוסט, אַז זי דאַרף פון דאַנען נישט ערוואַר־ ... קיין שום איבעראַשונגען.

— אט, האָט קראַנץ געזאָגט, בעקום איך כסדר ... פון מיין פאַמיליע, אַז אין געפאַנגענעם לאַגער ... געפינט זיך סך הכל א קילאָמעטער פון ... דאַרף געפינען זיך צוויי יודישע געפאַנגענע ... רוסלאַנד און מיין פאַמיליע אינטערעסירט זיך ... זיי זעהר שטאַרק. ווי איך האָב זיך בעוויזען צו ... ענטירען זענען די צוויי יודישע זעלנער פון ... וועלבען פולק, אין וועלכען ס'האָט געדינט אייער ..., איך וואָלט דעריבער געקענט, ווען (איהר ... לט דאָס ערלויבט, שרייבען צו מיין פאַמיליע ... זיי זאָלן זיך דערוויסן צי די געפאַנגענע האָבן ... אַמאָל געקענט אייער מאַן און אפשר ווייסען ... ווען און וואו ער איז אומגעקומען, דאָס וואָלט ... פערלייכטערט אייערע בעמיהונגען צו ... ערלעדיגען די פאָרמאַליטעטען, וועלכע איהר ....

— מיין מאַן איז געפאַלען מיט 2 יאָהר צוריק...

— און די דאָזיגע רוסישע געפאַנגענע זענען שוין טאַקע דאָרט 2 יאָהר. ס'איז דעריבער מעגליך, אַז אייער מאַן איז געפאַלען אין דערזעלבער שלאַכט אין וועלכער מ'האָט זיי גענומען אין געפאַנגענשאַפט. דער דאָזיגער פּלאַן געפעלט מיר, מיין אינערליך גע־ פיהל נאָרט מיך אויך נישט אָפּ. איהר דאַרפט מיר נאָר ערלויבען און איך וועל אייך פּריוואַט די דאָ־ זיגע טובה טון.

— איך דאַנק אייך, האָט צילקע געזאָגט, ביטע זעהר ווען איהר ווילט מיר די טובה טון.

— געוויס וועל איך עס טון און יוען איך וועל בעקומען אַנ'ענטפער וועל איך אייך מודיע זיין אויף דער אַדרעס באַוואַמיעסקא גאַס.

— א דאַנק, האָט צילקע געזאָגט אינגאַנצען גלייכגילטיג צו דער בעאַמטער וועט איהר די טובה טון אָדער נישט, זי האָט דערויף נישט בעלעגט קיין גרויסע האָפנונג.

קראַנץ האָט ווידער מיט דער גאַנצער פּינקטליכ־ קייט, אַזוי ווי ער האָט אַלץ געטון, זיך גענומען צו ערלעדיגען דעם ענין פאַר דער פרוי ראַזען, ער האָט תּיכף אַוועקגעשריבען א בריף צו זיין פאַמיליע, אין וועלכען ער האָט געבעטען זיך צו אינפאָרמירען ביי די צוויי יודישע געפאַנגענע צי זיי האָבען אין רוסישען פּולק נישט געקענט דעם זעלנער מיט'ן נאָמען מאיר ראַזען פון לאָדז און אויב יאָ, צי ווייסען זיי נישט וואָס מיט איהם איז געוואָרען.

קראַנץ האָט געוואוסט, אַז זיינע טעכטער וועלען אויספיהרען בשלמות זיין אויפטראַג, בעזונדערס האָט ער אין דעם פאַל גערעכנט אויף זיין טאָכטער רוסאַ אויף דעם סענטימענטאַלען, גוטען און צאַר־ טען מיידעל, וועלכע וואָרט נאָר אויף א געלעגענ־ הייט אימיצען אַרויסצוהעלפען, קראַנץ האָט אין זיין בריף, וועלכען ער האָט נאָך דעמזעלביגען טאָג געשריבען געבעטען אָנגעבען אַלע ידיעות וועגען דעם רוסיש־יודישען זעלנער מאיר ראַזען פון לאָדז און געבעטען זיינע טעכטער, אַז זיי זאָלען זיך באַלד אינפאָרמירען ביי זייערע בעקאַנטע „רוסען" וועגען דעם אַלעם וואָס ער בעט.

קאַפּיטעל 10
יצחק בוים אין געפאַנגענעם לאַגער

יצחק בוים און גאָלדין האָבען נישט אויסגענוצט די געלעגענהייט צו ענטלויפען, זיי האָבען זיך נישט בעוויזען צו דעציד'רען ביז דער דייטשער זעלנער, וועלכער האָט זיי געהיטען האָט זיך אויפגעכאַפּט פון שלאָף און דעמאָלט איז שוין פאַר זיי געווען אונמעג־ ליך, אויסצונוצען די געלעגענהייט, וועלכע האָט זיי צוגעשטעלט די שוואַרצע, סענטימענטאַלע טאָכטער פון דער פרוי קראַנץ.

צומאָרגענס אינ'ערפריה האָט מען אַלע געפאַנ־ גענע, וועלכע זענען געווען אייגקוואַטירט אין פער־ שידענע פּריוואַטע הייזער אָפּגעפיהרט אין זאַמעל־ פונקט, פון וואַנען איז שוין געווען נישט ווייט צום געפאַנגענעם לאַגער, וועלכער האָט זיך געפינען אין דאַכאַו, אינגאַנצען איין קילאָמעטער פון דאַנען, איז מען שוין מעהר נישט געפאָהרען נישט מיט דער באַהן און נישט מיט קיין פוהרען, נאָר מ'האָט די געפאַנגענע אויסגעשטעלט צו איינציגע מענשען אין א לאַנגער רייה, כדי איינער מיט'ן אַנדער זאָל זיך נישט צוזאַמענרעדען ביז זיי וועלען קומען אין לאַגער אַריין, אַרום און אַרום זענען אויסגעשטעלט געוואָרען דייטשע זעלנער מיט פיקעל־הויבען און אויפגע־ שטעלט געוועהר, אַזוי האָט מען געטריבען פשוט די געפאַנגענע איבער דעם בלאָטיגען וועג, ס'איז געווען אינגאַנצען 15 מינוט וועג, די צוגרייטונגען האָבען אָבער געדויערט מעהר ווי א שעה צייט און דאַן האָט מען געטריבען אין וועג אַריין.

אָנקומענדיג אין לאַגער האָבען זיך די געפאַנ־ גענע דערפיהלט אַביסעל פרייער, דאָרט אויפ'ן הויף פון לאַגער אין אויף דעם גאַנצען געביט פון לאַגער זענען די געפאַנגענע געווען פולשטענדיג פריי אין זייערע האַנדלונגען, קיין אַרבייט איז אויך נאָך קיינעם נישט געגעבען געוואָרען, ווייל די דייטשען אַליין זענען נאָך אין דער הינזיכט נישט געווען אָרגאַניזירט.

אין לאַגער איז געווען א געמיש פון נאַציאָנאַ־ ליטעטען בעלגיער, פראַנצויזען, רוסען, איטאַליע־ נער און נאָך פיל אַנדערע נאַציאָנאַליטעטען, קיין שום איינאָרדנונג איז נאָך נישט געווען, אַלץ איז געווען אין רוהען צושטאַנד, קיין בעטען אָדער פּריטשעס אפילו זענען נאָך נישט געווען, דער לאַ־ גער איז בעשטאַנען פון אַנ'אונגעהויערען שטח דריי מאָל אַרומגעצוימט מיט שטעכעדיגע דראָט און זאַן ערשט מיט א הויכער מויער, אינווייניג זענען אויפ־ געשטעלט געווען לאַנגע, גרויסע באַראַקען, וואו די געפאַנגענע האָבען זיך געראַרפט אויפהאַלטען. יעדער פון די געפאַנגענע האָט זיך פשוט פערכאַפּט זיין פּלאַץ, די באַראַקען זענען געווען בעזונדערע פאַר רוסען, בעזונדערע פאַר פראַנצויזען, ענגלענדער און אַזוי ווייטער.

באָום האָט פערנומען אַנ'אָרט אין רוסישען באַראַק, נעבען איהם האָט זיך פערכאַפּט אַנ'אָרט גאָלדין, זיי זענען געוואָרען אַזוי צונויפגעבונדען צווישען זיך, אַזוי בעפריינדעט, אַז זיי האָבען זיך שטענדיג געהאַלטען צוזאַמען.

די ערשטע צייטען האָט מען כמעט ווי נישט אכטונג געגעבען אויף די געפאַנגענע, זיי האָבען גע־ קענט טון וואָס נאָר זיי האָבען געוואָלט, קיינער האָט זיך נישט אומגעקוקט אויף זיי, דאָס עסען איז גע־ ווען זעהר קנאַפּ און זעהר שלעכט. די געפאַנגענע זענען אַרומגעגאַנגען פוסט און פּאַסט און דערצו הונגעריג און אויפגערעגט, בעת אַזאַ לאַגע האָבען די געפאַנגענע געהאַט צייט זיך צו בעראַטען און ס'זע־ נען געווען מאַמענטען ווי ס'האָט זיך אויסגערוכט, אַז ס'וועט אָרגאַניזירט א פּשוטער בונט צווישען די געפאַנגענע, געווען אַזעלכע צווישען די פראַנ־ צויזען און אויך צווישען די רוסען, וועלכע האָבען גערופען צו אַנ'אויפשטאַנד און בעפרייאונג פון לאַגער.

(המשך קומט)

ראַדיאָ - ווינקעל

די וואונדער פון דער טעלעוויזיע. — ברוינ׳ס לאַמפּ. — גרענעצן און אומגרענעצן ליניעס. — די רעאַקציע מצד דעם פּובליקום.

בשעת אין פּוילען האַלט מען נאָך אין איין רעדען, אַז עס וועט אַמאָל דאָ זיין אַ סטאַציע פאַר טעלעוויזיע, איז עס שוין אין ענגלאַנד כמעט אַ טאָג־טעגליכע זאַך און די פאַך־ליטעראַטור פון טעלעוויזיע איז שוין אַזוי רייך, אַז די בוכהאַנדלונגען זענען ממש בעלייגט מיט ביכער אין בראָשורען, וועלכע ווערען צוכאַפּט דורך דער שטודירענדער יוגענד.

דאָס סאַמע וויכטיגע בוך אויפ׳ן דאָזיגען געביט, וואָס האָט זיך לעצטענס דאָרט בעוויזען אויפ׳ן ביכער־מאַרק, איז די געשיכטע פון טעלעוויזיע, אָנגעשריבען דורך אַ געוויסען ה. רובינזאָהן. דער פון ווערט דאָ געגעבען דער תמצית:

אַ דאַנק דעם, וואָס מען האָט אָנגעהויבען בענוצען די אַזוי־גערופענע ברוינ׳ס לאַמפּ, האָט די טעלעוויזיע געמאַכט אַ ריזיגען ערפאָלג אַזוי, אַז מען קאָן שוין געבען בילדער פאַר׳ן עפענטליכען געברויך. ברוינ׳ס לאַמפּ איז אַזאַ גלעזערנע בלאָז, וואָס דאַרף זיין דערפון איז אַ פלאַכע און בעדעקט מיט אַ לייכטענדען מאַטעריאַל. די בעלייכטונג קומט דאָ דורך די עלעקטראָנען־קלעפּ. דער שטראָם פון די עלעקטראָנען קומט ווידער פון אַזאַ גליהענדער וואָלקנע, אַזוי גוט ווי אין געוועהנליכען אָפּנעהם לעמפּלעך. אַ דאַנק דער אַנאָדען־שפּאַנונג ווערען די עלעקטראָנען צוגעיאָגט און קלאַפּען גיכער אין דעם עקראַן און אַזוי נאָך בעקומט זיך דאָרט אַ ליכט־פלעק. ווען דאָס עלעקטראָנען־בינטעל ווערט אַוועקגעבויגען מיט דער הילף פון עלעקטרישען אָדער מאַגנעטישען פעלד, ווערט אַ בעוועגונג פון אָט דעם ליכט־פלעק אויפ׳ן עקראַן און עס נעהמט זיך „מאַכען" אַ גאַנץ בילד.

אייגענטליך האָט מען שוין ביי דעם געאַרבייט אַ גאַנץ לאַנג. דעם רעיון דערפון האָט אויפגעגעבען נאָך אין יאָהר 1908 דער ענגלענדער א. א. קאַמפּבעל־סווינטאָן. אָבער די קאַטאָדען לאַמפּ איז נאָך דעמאָלט נישט געווען אַזוי ווייט גוט, אַז מען זאָל קענען פון איהר בעקומען דאָס, וואָס היינט. ד״ר זוואָריסיג און פראָפ. פרענסוואָרט האָבען ווידער געשטרעבט צו קאָנסטרואירען אַ איקאָנסקאָ עהנליך צום מענשליכען אויג. שפּעטער איז צוגעטרעטען אויך די מאַרקאָני־געזעלשאַפט און גענומען דערביי נאָך מעהר אַרבייטען.

די בילדער, וואָס בעקומען זיך דורך טעלעוויזיע, ווערען געגעבען אויף אולטראַ־קורצע כוואַליעס, ד. ה., ווייניגער פון 10 מעטער. אָבער די דאָזיגע כוואַליעס קענען צו ווייט נישט געהן. ביי גוטע בעדינגונגען קאָן אַ עמיסיע פון אלעקסאַנדער פּאַלאַץ געהן אַמווייטסטען 30 — 40 מייל. ביי נאָרמאַלע בעדינגונגען — נישט מעהר ווי 25 מייל.

ווען ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען צו געבען דאָרט רעגולערע טעלעוויזיע־עמיסיעס, איז אויפגעקומען אַ פראַגע ווי אַזוי דאַרף זיין דאָס פּראָגראַם. טייל האָבען געהאַלטען, אַז טעלעוויזיע דאַרף זיין נישט מעהר, ווי אַ היימישער קינעמאַטאָגראַף. אַנדערע האָבען געמיינט, אַז קיין שום נומער פון ראַדיאָ־פּראָגראַם קאָן ביי טעלעוויזיע גאָרנישט אָנגעהן. איצטער אָבער האָט מען זיך איבערצייגט, אַז טעלעוויזיע איז אַ בעזונדער מין פערווייַלונג און קאָנקורירט מיט׳ן קינעמאַטאָגראַף פּונקט ווי דער ראַדיאָ.

לעצטענס בעמט דאָס ענגלישע ראַדיאָ און מאַכט פון דער פערווייַלונג איינס מיט בילדונג. די זעה־עמאָציעס זענען שטענדיג שטאַרקער פון די הער־עמאָציעס און דאָס, וואָס מען זעהט פריהער דורך דער טעלעוויזיע בעמיהען זיך שפּעטער די צוזעהער צו ערגענצען די ידיעות מיט דער הילף פון ענציקלאָפּעדיעס און ביכער.

אינטערעסאַנט איז דערביי די רעאַקציע [...] דעם פּובליקום. זי לייגט מעהר אכט אויף ד[...] געזעהענעם, איידער אויף דעם געהערטען, זאָל [...] אפילו זיין אַ גאַנץ שפּאָרער טייל מוזיק.

דערווייל זענען נאָך די טעלעוויזיע־אַפּאַראַט[ען] פאַר טעלעוויזיע זעהר טייער, וואָרום פּערקויפ[ט] ווערען זיי נאָך פון 85 ביז 120 פונט שטערלי[נג] פראָ שטיק. אָבער, מסתמא, וועלען אויך די מ[...] שירים פון דעם נייעם וואונ[ד]ער פון דער טעכני[ק] פּונקט ווי אַלע עהנליכע, ווען יענע זענען נא[ך] געווען פריש אויפגעקומענע, מיט דער צייט ביליג[ער] ווערען אַזוי, אַז יעדער זאָל דערפון קענען ג[...] ניסען.

Dr.
Wołkowyski
ציגעל־גאַס 11, טעל. [...]38-02
ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט־קראַנק[הייטען]
בעהאַנדלונג פון מענער־שוועכע
נעמט אָן פון 8—11 פרימאָרגען און 4—9 [...]

קלאַנג־קינאָ
CAPITOL
זאַוואַדזקאַ 16

היינט און פאָלג. טעג
„זיבן דערציי"
מעכטיגער פילם, וואָס האָט געהאַט דעם גרעסטען ערפאָלג אויפ׳ן אויסלענדישען עקראַן, א. נ.
אין דער הויפּט־ראָלע
MIRJAM HOPKINS
אויסערן פּראָגראַם: קלאַנג־צוגאָבען און אַקטואַליטעטען פון פ.א.ט.
פרייזען פון די פּלעצער אויף אַלע סעאַנסען פון [...]
[...]ICH TROJE)
[...]54

וויכטיג פאַר
ברוך־קראַנקע
(רופּטורע) זאָווי פון פערקרימונגען פון רוקען־ביין (הויקערס), פּאַראַליזשע, ביין־שווינדזוכט, פּלאַטפוס און פערשידענע אַנדערע פערקריפּלונגען־ליידענדע.
פאַר פערשידענע אַרט רופּטורען פערעלטערטע און די געפערליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע הייל־באַנדאַזשען לויט מיין מעטאָדע היילן און בעזייטיגען ראַדיקאַל יעדן איינציגן ברוך.

ביי מאַגען און קישקע ־ זענקונג ספּעציעלע אינדיווידועל צוגעפּאַסטע ליובהייל־באַנדאַזשען.
פאַר הויקערס ספּעציעלע קאָרסעטען און גלייכהאַלטערס.
געגען ביין־שווינדזוכט ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, פון אַלע סיסטעמען.
געגען שמערצענדע פּלאַטפוס ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע איינלאַגען לויט גיפּס־מאָדעלען.
געגען קרומע אָדערן ספּעציעלע גומי־שטרימפּ לויט מאָס.
קינסטליכע הענד און פיס
ספּעציעלע הייל־אָרטאָפּעדישע אַנשטאַלט
ספּעצ. אָרטאָפּעד
א. פּעטריקעוויטש, לאָדז
9 פּיראַמאָוויטשאַ 9, טעל. 177-09 פריהער אַלגינסקאַ
אַכטונג! קראַנקע מוזען זעלבסט ערשיינען.
[illegible]

ד״ר העלער
ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער - שוואַ[כקייט]
8 טראַוגוטאַ 8, טעל. [...]89
נעמט אָן פון 8–11 און פון 4–8
זונטאָג פון 10–2 מיטאָג.
פאַר פרויען — אַ ספּעציעלער וואַרט[עצימער]
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פּר[ייזען]

וויכטיג פאַר אַלע!
בריוו־בויגען, קאָנווערטען, רעכנונגען, סעפּאַראַנדאַס, תחנה־קאַרטען, פּרייז־עטיקעטען. מיטען־עטיקעטען, מעט־ביכער, ברויט־שטיקעטען, מריקע־עטיקעטען, שטריימל באַנדראָלען און האַמבורגישען.
מיט די מאָדערנסטע שריפט
עקספּעדיציע
די שנעל־דרוקעריי
בראַמבערג
לאָדז, צעגעלניאַנאַ 8 טעל. 255-09

בעקומען אויסצייכנונגען און אַ גאָלדענעם מעדאַל אויף די אויסשטעלונגען אין דין גראָסטען שטעט פון אייראָפּע און אין תל־אביב (ארץ־ישראל)

RATUJE WŁOSY
wstrzymuje wypadanie
DAJE PIĘKNĄ
bujną fryzurę
פערקויפט אין אַלע אַפּאַטעקען, אַפּטייק־סקלאַדען און פּאַרפיומעריעס.
Fabr. Chem. Kosm.
„Pharmachemja", Bydgoszcz.

קליינע אַנאָנסען
1 זלאָטי
אַנאָנס ביז 25 ווערטער

פרייע פּאַסטען
ס׳איז נויטיג אַ׳ערליך [...] ביים צייטונגס־פערקויפער אַלעס [...] מאַי 35.

ראַקאַלען
ס׳ווערט געזוכט אַ שטוב [...] קיך אין צענטרום שטאָט. צו ערפ[רעגן] פּילסודסקיעגאָ 35, ביי צוקערמאַן, [...] 3. שפּאַק.
צו פערמיטען אַ׳אָרט צום [...] פאַר אַ יונגערמאַן. פּיעטריקאָווער [...] וואָלינונג 38.

פערשידענעס
ענטשולדיגונג. לויט דעם [...] שידס־געריכט ביים 2־טען קליינהאַנדל[...] פעראיין (זגערזשער 38) בעט איך [...] שולדיגונג ביי ה׳ תנחום ראַוו[...] איך פערזיכער, אַז מעהר וועט דאָס [...] פאָרקומען. חיים הערשענקאָ[...]

Zdolny pomócnik kierow[nika] [...]tkalni z dłuższą praktyką [po]szukuje zajęcia. Świadectwa [i ref]erencje pierwszorzędne. Łas[kawe] oferty do administr. pod [„...]giczny".

אַ בשורה טובה פאַר מחות[נים]
דער נייע־רעמאָנטירטער ענגלישער [...] (וואָלטשאַנסקאַ 5) מיט אַ שענעם [...] מענער־זאַל. מיט אַ גרויסער היגיענ[...] כשר׳ער קיך. העררליכע בעלייכטונג [...] די נייעסטע געשירען און טיש־בע[...] און שעהנע דעקאָראַציעס, איז צו [...] דינגען אויף חתונות נור פאַר [...] אַלע 1־טער מאַי 2.

Doktór
Daniel Kon
שטערלינגאַ 5 טעל. 228-08
אינערליכע און נערווען־קראַנקהייטען
נעהמט אָן פון 5 ביז 7 אָוונד.

Doktór
Klinger
ספּעציאַליסט
פאַר ווענערישע, הויט, האָאָר און סעקסואַל־קראַנקהייט
Andrzeja 2, tel. 132-28
נעמט אָן פון 9—11 פאַרט, און פון 4—8 אָוו

Dr. med.
GUSTAW KOHN
געוועזענער אַסיסטענט פון דעם גינעקאָלאָגישען קליניק אין פּאַריז.
ספּעצ. פאַר פרויען - קראַנקהייטען און שוואַנגערשאַפט).
ספּעצ. פון היילען אונפרוכטבאַרקייט.
פּילסודסקיעגאָ 51, טעל. 170-03
נעהמט אָן פון 8—10 און פון 4—8 אָוונט

Dr. Różaner
9 נאַרוטאָוויטשאַ 9
נעהמט אָן פון 9 פריה ביז 1 ביי טאָג און פון 5 ביז 8 אָוונד.

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
ספּעציאַליסט
פאַר אַקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואַנגערשאַפט
ז. ש. שער 11, טעלעפאָן 246-09
נעמט אָן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אָוו

לערנט אייך טאַנצען
אין דער בעוואוסטער
טאַנץ־שולע
פון ש.
קאַזאַנאָווסקי
וואָלטשאַנסקאַ 35 טעל. 241-45
פרייטאָג פון 7—10 אָוונד
שבת פון 3,30—7 נאָכמ. ספּעציעלע בעל. קורסן פאַר לאַנג־געקליידעטע.
שבת און זונטאָג פון 6,30—10 אָוו.
אַלגעמיינע פּראַקטישע טענץ.
מעסיגע פּרייזען.
פיינע געזעלשאַפט.

בחנם ווערט צוגעפּאַסט אַלערליי גלעזער!

„OPTICUM"
28 פּיעטריקאָווער 28
בעזיצט אויף לאַגער אַ גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע ברילען, בינאָקלען, אַלערליי צילינדער־גלעזער, קאָמבינירטע גלעזער, טערמאָמעטערס, אַלעס צו די ביליגסטע פּרייזען.
ס׳ווערן אויך אויסגעפיהרט רעצעפּטן. רעפּעראַטורען: פּינקטליך און רעעל. — געדענקט די אַדרעס עס ווערען אָנגענומען אַלע אַרט רעצעפּטען פון די ה״ה דאָקטוירים

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראָלאָג
ספּעצ. פאַר נירען בלאָז און אורין־טראַקט
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.

Dr. B. Hurwicz
Choroby skórne i weneryczne
Piotrkowska 10
telefon 26-553.
נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.

דאָקטאָר
צ. י. פּראַוודאַ
אינערליכע קראַנקהייטען
זגיערסקאַ 20, טעל. 133-26
נעמט אָן פון 5—7 אָוונד

Dr. med.
M. JAKOBSON
choroby chirurgiczne
(spec. chirurgia kostna)
ul. Dr. Sterlinga 22
telefon 174-42.

Dr. med.
HERSZFINKIEL
ספּעצ. פאַר קינדער־קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען אויף שרודמיעסקאַ 17
פראָנט, I שט., טעל. 111-87.

Dr. med. Niewiażski
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט - קראַנקהייטען, שוואַכקייט ביי מענער
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
פּראָגנאָ, 1טער שטאָק
נעהמט אָן פון 8-11 און פון 6-9 אָוונט
זונטאָג און יום טוב פון 9-1 נאָכמיטאָג.
ספּעציעלער וואַרטע - זאַל פאַר פרויען
נעמט אָן פון 9-11 און פון 6-8 אָוונט.

Dr. med
J. Nadel
ספּעציאַליסט פון אַקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען.
אַנדזשעיאַ 4, טעל. 228-92
נעמט אָן פון 10—12 און פון 5—7 אָוו.
אין דער לעטשניצע בזשעזשינער 11 פון 12 ביז 1 ביי טאָג.

Lekarz-Dentysta
צאָהן־אַרצט
טאַנדאָווסקאַ
וואָס זיך איבערגעצויגען פון גלובנאַ 51 אויף פּיעטריקאָווער 152
טעל. 174-93.
נעהמט אָן פון 9—2 נ״מ און 3—8 אָוו
זונטאָג און יום־טוב פון 10—1 מיטאָג

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.